Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СССР-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной ... 21-hээ гарана | № 6 (13630) | 1972 оной январиин 8, суббото | Сэн 2 мүнгэн

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛИРҮҮЛЭН ХЭРЭГЛЭЕ

...ЙШААН ДЭМЖЭНЭБДИ

...ной зомгооhоор барилгада ...й плита (хабтагай) болон ... хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг ...гай (Подрезковскэ) туршал...водой коллектив үйлэдбэ...... доторой арга боломжо... элирүүлэн хэрэглэхэ гэ...хан үүсхэл гаргаба. КПСС-...тральна Комитет энэ үүс...ь дэмжэн, тусгаар тогтоол

...он түхеэрэлгэнүүдээ шэ...хубилгажа, түрүү техноло...эглэн хүдэлөө hаа, бага ...тайгаар ехэ продукци бү...ргаха арга боломжо олдохо ...шуу. Энээниие хүдэлмэри...хэн hайн ойлгодог, мэдэдэг

...дбэреэ саг үргэлжэ нари... hайжаруулха, доторой ар...оломжонуудые элирүүлэн ...ха гэжэ манай Хурамхаа...леспромхозой модошод ехэ ...го гаргана. Бидэнэр 1970 ...1,5 халаан соо хүдэлдэг ...эмди. Мүн модо унагааха...роклин хэрэглэнэбди. Мо...дхэхэ шэнэ технологи хэ...манай тон ехэ үрэ үгөө. ...хэдэ, урдань нэгэ трактор ... соо оройдоол 7-8 часай ...а ашаглагдадаг hаа, мүнөө ...4 час соо хүдэлгэгдэнэ. Ба...млексно бригадын хүдэл...мэришэд hарадаа 1500-2000 кубометр модо бэлэдхэдэг байбал, мүнөө 4000 кубометр модо бэлэдхэнэ. Үйлэдбэринигөө арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэhэнэй ашаар лэ манай Хурамхаанай леспромхозой модошод иимэ ехэ модо бэлэдхэдэг болоо.

Мүнөө ойдо бага комплексно юhэн бригада хүдэлнэ. Хэрбээ хуушан аргаар модо бэлэдхэдэг hаа, 15 бага комплексно бригада хүдэлхэ ёhотой байгаа. Шэнэ арга хэрэглэhэнэй ашаар лэ бидэнэр бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэдэг болообди.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлhээ бүри эдэбхитэйгээр хүдэлнэбди. Манай бригадын гэшүүд мүнөө аяар август hарын түсэбөөр хүдэлжэ байна. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые гүйсэд ашаглаха гэhэн Москвагай (Подрезковскэ) заводой коллективэй гаргаhан үүсхэлые hайшаан дэмжэнэбди. Шэнэ арга боломжонуудые хэрэглэн хүдэлөөл hаа, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, юhэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ арга боломжотойбди.

В. ПАРАМОНОВ,
Хурамхаанай леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир, коммунис ажалай ударник.

Шэнэ онол арга, оньhон техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээн гаргахын түлөө тэмсэл орон доторнай дэлгэрэнхэй.

Ямаршье үйлэдбэридэ доторой арга боломжо биил байдаг ааб даа. Тэрэниие саг болзор соонь элирүүлжэ, хүсэдөөр ашаглажа шадабал, ямаршье завод, фабрикануудай коллектив үйлэдбэреэ үргэдхэхэ арга боломжотой. Манай Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй зэд хайлуулгын цехэй хүдэлмэришэд шэнэ арга хэрэглэн, ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина.

1970 онhоо үйлэдбэридөө шэ...

АЛИШЬЕ ҮЙЛЭДБЭРИДЭ АРГА БИИ

...нэ арга хэрэглэдэг болообди. Хоёр хүн шудхалаа хэхэ ажалhаа сүлөөлэгдэжэ, ондоо хүдэлмэридэ эльгээгдээ. Ажалай бүтээсэ горитойхон дээшэлhэн юм. Мүн продукциинишье шанар hайжараа.

Нарин шудхалаа хэхэ шэнэ автомат түхеэрэлгэ цех соогоо тодхохомнай. Шудхалаагай тооhо сэбэрлэхэ түхеэрэлгын документаци зохёогоод, заводой конструкторска бюродо үгтэнхэй. Бэшэшье олон шэнэ хубилалта үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдана. Энээнэй ашаар лэ бидэнэр ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилнэбди.

Үйлэдбэриин доторой арга боломжонуудые элирүүлэн ашаглаха талаар Москвагай (Подрезковскэ) туршалгын заводой коллективэй гаргаhан үүсхэл халуунаар дэмжэгдээ. Манай зэд хайлуулгын цехэй хүдэлмэришэд энэ үүсхэлыень нэгэн дуугаар дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэ.

Ш. БАДМАЖАПОВ,
Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй зэд хайлуулгын цехэй ахалагша мастер.

ОНЬhОН ТЕХНИКЭ ШУДАЛНА

...лэй туршада Борьёогой совхоздо жэлhээ жэлдэ механиза...дай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, трактористын курса нээгдэдэг юм. ...р зуурын курсануудта hуралсажа гараhан залуушуул ажахы...эхэн туhа хүргэжэ шададаг. Хабарай тарилгын, таряа хуряал...дэ тус ажахы оньhон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана ...мдэглэмээр хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус ажахы тарянай ...гаса хуряажа абаhан юм. Энэ шухала ажалда механизатонуу...а габьяань ехэ гэжэ эндэхид зүб ойлгоно бшуу.

...нөө эндэ 26 залуушуул курсада hуралсажа байна. Тэдэнэй Галина Лубсанова, Галина Осеева, Анна Третьякова болон ...эдэн басагад оньhон техникэ шухалжа байна.

...ондо Аграфена Изёмушкина трактористын мэргэжэлтэй боло... Үнгэрэгшэ хабар Аня басаган паар хахалалгада ябахадаа ...механизаторнууд соохоо эрхимлэжэ гараа. Мүнөө Аня комбай...хохо зорилготой курсада hуража байна.

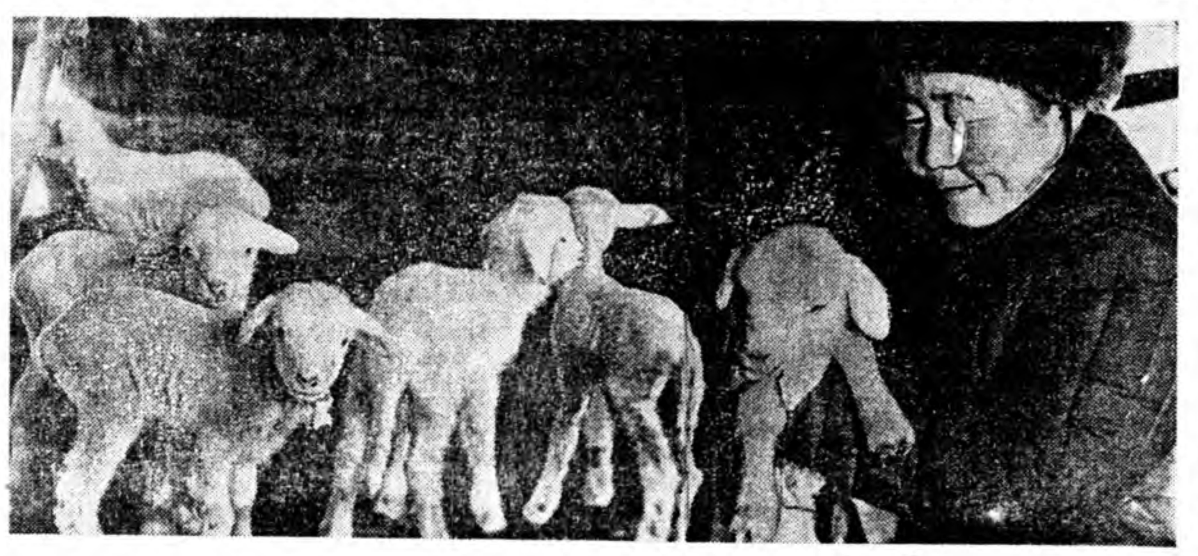
В. БАШАРОВ.

...ЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ ЛАБТАЙ

...ын совхозой 2-дохи ...иин hаалишад Му...бэрэй аймагай «За...ец» совхозой hаали... гаргаhан үүсхэлые ...ан дэмжэжэ, үбэл... 6 hарын туршада ...бүриhөө 750 литр hү ...уялга абаад, габша...р хүдэлжэ байна.

...хи hаалишад Цыпил Дагбаева, Менира Мухомедзянова, Цырма Гончикдоржиева, Цыбжит Намдакова болон бусад малдаа талха тарянай зүйл, куузику, элдэб тэжээл буйлуулжа эдюулнэ. Ингэжэ hаалишад абаhан уялгаяа дүүргэхын тула бии арга шадалаа хэрэглэн оролдожо байна.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

ТҮРҮҮШЫН ХУРЬГАД

Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой главна зоотехник А. А. ТУЛУСОЕВОЙ хөөрөөнhөө

Сэн-бүн болоhон шэнэ жэл гаража, январь hарын янгинама хүйтэнэй хаhын түлэг эхилхэтэй сасуу, хонишодой ажалдахи айхабтар харюусалгатай хүдэлмэри —хонидой түл абалга, баhал энээнтэй үрдилдэhэн юумэдэл, захалба.

Манай Эрхирэгэй совхоздо хониднай жэлhээ жэлдэ январь, февраль hарада ехэнхидээ хурьгалдаг юм. Шэнэ жэлэй гараhанhаа хойшо ажахын олохон отарада түрүүшын хурьгад гараад, маарадаатай, шууялдаатай боложо байна. Энээнhээ уламжалан, совхозой хонишод, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдтэ баhал hанаата болохо юумэн олошороо ааб даа. Отарануудта хурьга абалсаха хүнүүдые нэмэжэ табиха, түл абалгада хэрэгтэй бүхы юумээр хангаха, хүл хөөрсэг болохо саг ерэбэ.

Январиин 4-нэй мэдээгээр, совхозой Ацагадай, Арьбажалай отделенинүүдтэ шэнэ жэлэй эртын 300 гаран хурьган абтаад байна. Сүүдхэ бүхэндэ совхозоймнай хонин hүрэг зуу гаран толгойгоор нэмэнэ гээшэ. Ажахын үнинэй хонишон Цырен-Дулма Дармаевагай даадаг отарада түрүүшын 80 гаран хурьган абтаа. Тиихэдэ түрүү хонишон Иннокентий Евсюковой отарада—таби шахуу хурьган, мүн үнинэй хонишод Доржо Бальжинов, Илья Федоров гэгшэдэй отарануудта хори-гушан нарай түл гаранхай.

Байгша ондо ажахыдамнай хонидой түл абалга урдынхиhаа нэгэ бага эртэшэг эхилбэ. Тиимэhээ абахаар хараалhан бүхы 5500 хурьгаяа гол түлэб январь, февраль соо абажа дүүргэхэ аабзабди гэжэ hанагдана. Энэ жэлэй түл абалгада олонхи хонишоднай яhала hайнаар бэлдээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хаа хаанагүй хонидой хашаа, хурьгадай байра заhабарилагдаhан, дулаалагдаhан, зариманиинь шэнээр баригдаhан байна. Олонхи хонишод өөhэдынгөө хүсөөр малдаа хүсэд хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ абанхай. Мүнөө түрэхэ хонин бүридэ үдэрэй 800—1000 грамм хүрэтэр үбhэ, 200 грамм талха тарянай зүйл эдюулэгдэнэ. Хурьгалhан, мүн муудахаяа hанаhан хонидто үбhэ тэжээлыень улам ехээр нэмэжэ үгэнэбди. Отара бүхэндэ нарhанай ногоон шэлбүүhэн таhалгаряагүй асарагдажа үгтэдэг.

Юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ бүхы совхозоороо 100 эхэ хонинhоо дунда зэргээр 85-hаа үсөөн бэшэ хурьга абаха уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэхэбди. Харин түрүү хонишоднай зуун эхэ хонин бүриhөө 100-hаа үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилготой юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус совхозой Арьбажалай отделениин бэрхэ хонишон Цырен-Дулма Дармаева шэнэ жэлэй түл—түрүүшын хурьгадые хаража байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

hАБАРИЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

...нын аймагай Нарhа...вхозой механизатор...үдөө ажахын техни...барай тарилгада бэл...үдэлмэри эхилээд, ам...тайгаар ябуулжа бай...аhабарилгын эхилhэн ... хойшо элдэб маркын 18 трактор заhагдаад, жагсаалда табигданхай.

Мүнөө үедэ совхозой мастерской соо гусеничнэ 4 трактор заhабарилагдана. Хабарай тарилгада бэлдэгдэжэ байhан элдэб машина, плугуудые Павел Минеев, Николай Житихин, Василий Бобыкин, Павел Самсонов болон бусад заhабарилна.

Хабарай тарилгада техникээ болзорhоонь урид бэлдэхэ зорилготой Нарhатын совхозой механизаторнууд hүүлэй үедэ хаба шадалаа харуулжа байна.

В. БАЙБОРОДИН.

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ ЧИЛИДЭ

САНТЬЯГО. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй медальнууд Чилиин Компартиин ЦК-гай Политическэ комиссиин гэшүүдтэ январиин 6-да Чилиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй байшан дотор барюулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко сугларагшадай удаан альга ташалгаар угтагдан, Луис Корваланда, Володе Тельбоймдо, Косе Ойярсда, Америко Соррильдо, партиин бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулба.

«Чилиин коммунистнууд марксизм-ленинизмын тугые саашадаа дээрэ үргэжэ ябаха, КПСС-эй, дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы коммунис партинуудтай хани барисаагаа саашадаа улам бэхижүүлхэ гээд батаар этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди»—гэжэ А. П. Кириленко хэлэбэ.

Луис Корвалан шагнагдагшадай зүгhөө үгэ хэлэхэдээ, иимэ ехэ зол хүндэдэ хүртөөhэнэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ халуун баяр хүргөө.

Хүмүүжүүлгын ба мэргэжэлэй hургуулинууд

Ороной промышленна предприятинууд, барилганууд ба транспорт дээрэ, колхозууд болон совхозуудта, хэрэглэмжэ хангадаг эмхи зургаануудта коммунис ажалай 200 мянга гаран hургуулинууд нээгдэнхэй. Тэндэ мүнөө 6 миллион шахуу хүн hурана.

Эдэ тоонууд январиин 6-да ВЦСПС-тэ болоhон, hалбаринуудтахи профсоюзуудай хэдэ хэдэн центральна комитедүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ дурдагдаа.

(ТАСС).

...ЕТНАМ АРАДАЙ ҮНЭН ХЭРЭГ ИЛАХА!

Олон түмэнтэй дуугаа нэгэдүүлнэ

...-Үдэ станциин локомотивна депогой ...еска цех. Бүхы цех, участогуудhаа хү...шэд олоороо сугларба. Американ ээр...мтарагшадай Вьетнамай Демократи...еспубликын hуурин, тосхонуудые бом...эхилhэн ушарта эрид шууд буруу...а мэдүүлхээ эдэнэр эндэ ерээ.

...отивна депогой партиийна комитедэй ...рь Н. И. Кузнецов митинг нээбэ. Аме...мпериалистнуудай хойто Вьетнамда ...уухай аашa гаргажа байhан тухайда ...узнецов богонихоноор хэлэбэ. Удаань ...возуудые заhабарилгын цехэй слесарь, ...оноо хамгаалгын дайнда хабаадаhан ...иков үгэ хэлэбэ.

...йн сэрэгэй hүйдхэлтэ хэрэг үйлэнүү...энэр нюдөөрөө хараhан зон гээшэбди. ...мерикан самолетуудай Вьетнамай хо...нууд дээгүүр бомбонуудые хаяжа бай...э дуулахадаа, айжа hүрдэhэн үхибүүд, ...үгшэдые харахадал гэнэб,— гэжэ нү...иков хэлэбэ.—Энэ бузар муухай ааша...дары болюулхыень Америкын прави...льда, тэрэнэй сэрэгэй ноёдто эрид шууд ...аалгаяа мэдүүлнэбди.

Депогой нарин приборнуудай цехэй слесарь Ю. Н. Пыхтеев удаань үгэ абаба.

— Американ ээрхэг түримхэйшүүлэй Вьетнамай hуурин, тосхонуудые бомбодохо ябадалаа улам гааруулhан ушар хадаа хоридохи зуун жэлэй хоёрдохи хахадта боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдэй эгээл муухай зэрлиг аашанууд болоно,—гэжэ нүхэр Пыхтеев мэдүүлнэ. Түрүү үзэл бодолтой бүхы түби дэлхэйн хүн зон эдэ ааша хэрэгүүдыень шоо үзэжэ, шобто хаража байна. Эдэнэртэй дуугаа нэгэдүүлэн, хонгёо хоолойгоор буруушаалгаяа мэдүүлнэбди. Слесарь А. П. Шульгин удаань үгэ хэлээ.

Локомотивна депогой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Астраханцев депогой коллективэй үмэнэhөө Вьетнамай Демократическа Республикын посольстводо эльгээгдэхэ телеграмма уншаба. Совет арадтаяа хамта, түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнтэй хамта депогой коллективэйхидэй эдэ бузар муухай аашануудыень эрид шууд буруушаажа байhанаа мэдүүлбэ.

А. ГРИГОРЬЕВ.

АРАДАЙ БАЯЛИГ—ГАЗАРЫЕ ГАМТАЙГААР АШАГЛАХА

СССР-эй Верховно Соведэй Саг үргэлжын комиссинуудта

Газар — совет общеcтвын тон шухала баялиг. Тэрэниие зүбөөр ашаглаха, орон доторхи 607 миллион гектар эдлүүриин бүхы газарые hайн байлгаха гээшэ хүдөө ажахыгаа саашаданъ хүгжөөлгын шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно.

Коммунис парти, Советскэ правительство эдлүүриин газарые hайн байлгаха асуудалнуудые шухала удха шанартайда тоолодог. «Газарые нара, hалхинhаа сараха, мүн тэрэниие буруугаар, эзэн бусаар хэрэглэдэг ябадалhаа хамгаалха шухала. Энээн тухай юундэ hануулха ушартай бологдоноб гэхэдэ, газарые муудхаадаг, уридэг ушарнууд үшөөл үзэгдэhөөр» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев 1968 оной октябрьда КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ хэлээ hэн.

1968 ондо СССР-эй Верховно Совет ССР Союзай, союзна республикануудай газар тухай хуули гаргалгын гол дүримүүдые баталан абаа бэлэй. Хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг газарые сахин хамгаалха тухай хуулиин эрилтэнүүдэй гүйсэдхэл тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хүдөө ажахын комиссинуудай хамтын заседани дээрэ январиин 6-да Кремльдэ хаража үзөө. Тус заседаниие комиссинуудай түрүүлэгшэнэр Г. С. Золотухин, Н. М. Борисенко гэгшэд хүтэлбэрилбэ.

Заседаниин урда тээ депутадууд —комиссинуудай гэшүүд бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэhэн юм. Эдэнэр оронoй элдэб областьнууд болон хизаарнуудаар ябаа.

Бэлэдхэлэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ, депутат И. А. Бондаренко, СССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо Р. Н. Сидак гэгшэд элидхэлнүүдые хээ. Хүдөө ажахыда хабаагүй хэрэглэмжэдэ газар эзэлдэг ябадал hүүлэй жэлнүүдтэ үсөөрөө. Хэрэглэгдэдэггүй гү, али буруугаар хэрэглэгдэдэг байhан нилээд ехэ газар совхозууд, колхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудта бусаагдаа. Союзна, автономито республикануудай Верховно Соведүүд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, нютагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүд, тэрэшэлэн СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Прокуратура, СССР-эй Арадай хиналтын комитет, тэдэнэй нютагуудтахи зургаанууд эдлүүриин газар хамгаалгын асуудалнуудта анхарал ехээр хандуулдаг болоhон байна. Газар тухай хуулиин эрилтэнүүдэй хэр дүүргэгдэжэ байhые хинан шалгана.

Гэхэ зуура, хүдөө ажахыда хабаагүй зорилгонуудта муу гү, али тарялангда хэрэглэгдэхээр бэшэ газар ашаглаха гэhэн — Газар тухай хуулиин гол дүримүүдэй эрилтэ зарим нютагуудта хүсэд сахигданагүй. Заводууд ба фабрикануудые, түмэр ба автомобильна харгынуудые, электродамжуулгын лининүүдые барихын, ута трубопроводуудые татахын тула, мүн ондоошье хэрэгүүдтэ эдлүүриин hайн газар, үнгэрхэдөө тарянай газар үгэдэг олохон ушар үзэгдэнэ гэжэ депутадууд тусхайлан тэмдэглэбэ.

Үрэжэл hайнтай, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ тон шухала газарай участогуудые гарза багатайгаар барилга хэхэ хэрэгтэ таhалуулжа абаха гэжэ зарим министерствэнүүд ба албан зургаанууд оролдодог байна. Колхозникуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй бууса шадарай газарые хуули бусаар нэмээhэн, тарялангай газарые энгэй хүнүүдтэ арендээр үгэhэн баримтануудшье бии.

Хүрьhэ хамгаалха гол хэмжээнүүд болгон, нара, hалхинhаа газарай гэмтэлгэ зайсуулха агротехническэ хэмжээ ябуулганууд колхозууд, совхозуудта дутамагаар бэелүүлэгдэнэ. Нара, hалхинhаа газарай гэмтэхэ ябадалтай тэмсэхэ хүдэлмэридэ тойбо татадаг шалтагаануудай нэгэн юуб гэхэдэ, тусхай машинанууд ба механизмуудаар хүдөө ажахын хүсэд хангалаагүй байhан ябадал болоно.

Эдэ комиссинууд Газар тухай хуули тон наринаар сахиха, газар ашаглалгын талаар гүрэнэй хиналта шангадхаха зорилготой hанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Тэрэшэлэн Газар тухай хуули тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэрээ улам шангадхаха, тиихэдээ хүдөө ажахын эдлүүриин газарые хамгаалха ба зүбөөр ашаглаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ мэдэрбэ.

Бэлэдхэлэй комиссиин түрүүлэгшэ, депутат В. П. Никонов Ой модон тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуулиин гол дүримүүдэй проектын хэр бэлдэгдэжэ байhан тухай заседани дээрэ мэдээсэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. А. Халилов, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай Түрүүлэгшэнэр А. П. Шитиков, Я. С. Насриддинова, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадаба.

(ТАСС).

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ОНОЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Грузиин ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалгаар юhэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын оной даабари дүүргэбэ.

Республикын бэлэдхэлэй пунктнууд 80,8 мянган тонно мал, 176,9 мянган тонно hү, 176.1 миллион үндэгэ, 5.4 мянган тонно ноохо тушаан абаа. Энэнь 1971 оной түсэбөөр тогтоогдоhон бэлэдхэлэй хэмжээе, мүн эдэ продуктнуудые 1970 ондо бэлэдхэhэн хэмжээе үлүүлээ.

МАЛШАДАЙ АМЖАЛТАНУУД

Хойто-Осетиин АССР-эй малшад мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалгаар арадай ажахынгаа түсэбые амжалтатай дүүргээ, бэлэдхэлэй пунктнуудта 19,3 мянган тонно мал ба шубууд, 55,4 мянган тонно hүн, 34.5 миллион үндэгэн, 881 тонно ноохон оробо.

***

Краснодарска хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын ондо мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха арадай ажахынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 421 мянган тонно мал ба шубууд, 1046 мянган тонно hүн, 754 миллион үндэгэн, 5 мянган тонно ноохон оробо.

***

Томско областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалгаар арадай ажахынгаа түсэбые дүүргээ. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 34,8 мянган тонно мал, 151,6 мянган тонно hүн, 52 миллион үндэгэн, 141 тонно ноохон ороо.

***

Эрхүүгэй областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалгын талаар табан жэлэйнгээ түрүүшын оной арадай ажахын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 92,5 мал ба шубууд, 334 мянган тонно hүн, 161,4 миллион үндэгэн, 1437 тонно ноохон оробо.

Мүнөө дурсагдаhан республикын, хизаарай ба областьнуудай колхозууд болон совхозуудта малай үбэлжэлгэ эмхитэй hайнаар үнгэргэхын, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхын, мал ажалай янза бүриин продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

ТҮҮХЭТЭ ОЙ

Польшын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй революционно алдарта уг заншалнуудые үргэлжэлүүлэгшэ—Польшын Хүдэлмэришэнэй партиин (ППР) 30 жэлэй ойн январиин 5-да гүйсэhэнтэй дашарамдуулан, бүхы Польшо дотор ойн баярай суглаанууд болоно. Польшын Хүдэлмэришэнэй партиин ойдо зорюулагдаhан суглаанууд, ветерануудтай уулзалганууд предприяти, эмхи зургаан, hургуулинууд ба сэрэгэй частьнуудта үнгэргэгдэнэ, лекцинүүд уншагдана, научна сессинүүд зарлагдана, выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Польшын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхын Варшавадахи музей соо нээгдэhэн выставкэ ехэ hонирхол үүсхэнэ. Польшын революционно хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүгжэлтые харуулhан хэдэн мянган документнүүд, фото-зурагууд, номууд, газетэнүүд эндэ табигданхай. Эзэмдэлгын үедэ ППР-эй эмхидхэhэн тэмсэл ба ажал ябуулга Польшодохи hэргээн бодхоолгын ба социализмын үндэhэ hуури табилгын үеэр тус партиин хүтэлбэрилхы зориг бадаруулагша үүргэ дүүргэhэн тухай олон материал тэндэнь бии.

Арадай Польшын революционно хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түрүү ёhо заншалнуудые үнэhэ болгоhон ППР-эй программна гол заабаринууд мүнөөшье шухала байhаар, тэдэнь Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партяар бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ, хүгжөөгдэжэ байдаг гээд ПАП агентствын шэнжэлэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАХА ЁҺОТОЙБДИ

Хэдэн жэлэй саада тээ «Бурятка-бель», «Теплоавтоматика» гэжэ багахан заводуудай һуури дээрэ бии болгогдоһон «Теплоприбор» завод гансашье республика соогоо бэшэ, харин орон соогоо мэдээжэ болонхой. Энэ заводто бүтээн гаргагдаһан продукци һүүлэй үедэ хаа хаанагүй ехээр хэрэглэгдэдэг болоо.

Заводто продукци бүтээн гаргаха түсэбэй жэл бүри дээшэлхэтэй хамта элдэб шудхамал зүйлнүүдые гаргаха даабари дээшэлһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан, шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха, ажалайнь бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ шухала болоһон байгаа. Тиимэһээ энэ асуудал заводой, мүн цехэй коммунистнуудай анхарал һүүлэй жэлнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ татаһан байха юм.

Шудхалгын цехые үргэдхэхэ тушаа асуудал эгээн түрүүн 1969 ондо заводой бүхы коммунистнуудай үзэмжэдэ табигдаһан юм. Суглаанда хабаадагшад цехые үргэдхэхэ тушаа туһатай зүбшөөл, дурадхалнуудые оруулхаһаа гадна, гурбан хүнһөө бүридэһэн проектнэ бүлэг бии болгохо тухай шиидхэбэри гаргаһан байгаа.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо проект зохёогшод шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха, ажалайнь бүтээсэ дээшэлүүлхэ тушаа тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа, өөһэдынгөө дурадхалнуудые оруулһан байна. Тэдэ дурадхалнуудайнь үндэһөөр һүүлэй үедэ шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха талаар эмхидхэлэй ехэ ажал хэгдэнэ.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэл болохо 1971 ондо заводой продукци гаргаха түсэбэй нилээд дээшэлхэ болоһонтой дашарамдуулан, шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри улам түргэдхэхэ тухай асуудал партийна суглаан дээрэ дахинаа табигдаһан байгаа. Суглаанай шиидхэбэри дүүргэлтэ болгон, 1971 оной эхеэр элһэ шорой бэлдэхэ таһаг ашаглалгада тушаагдаа. Энээнэй ашаар хүндэ хүшэр гар ажал оньһон аргаар, шэнэ машина, түхеэрэлгэнүүдэй хүсөөр бүтээгдэдэг болоһон байна.

һүүлэй үедэ эмхидхэлэй-техническэ хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэһэнэй ашаар 1970 онойхидо орходоо 1971 ондо шудхалгын цехэй бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээн 16 процентээр дээшэлээ.

Шудхамал детальнуудай хэбүүдые бүтээн гаргаха формовочно шэнэ машинанууд һаяын үдэрнүүдтэ ашаглагдахань. Тэрээнэй ашаар хүндэ хүшэр гар ажал машина, механизмнуудай хүсөөр бүтээгдэдэг болохо юм. Тиихэдэнь ажалай бүтээсэ гурба дахин шахуу дээшэлхэһээ гадна, продукциин шанар һайжарха болоно.

Заводой дирекци, партийна организаци предприятиин бусадшье цехүүдые шэнэдхэн хубилгаха, үргэдхэхэ талаар хэмжээ абаха зуураа, шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха асуудалда ехэ анхарал хандуулжа үргэлжэлһөөр. Жэшээнь, шэнэ 1972 оной туршада шудхалгын конвейер тодхогдоод, хүдэлжэ эхилхэ юм. Тэрэнэй ашаар шэрэм детальнуудые шудхалга 2 дахин шахуу ехэ болгогдохоор хараалагдана.

Гадна бронзо детальнуудые шудхаха участок мүн лэ энэ шэнэ жэлдэ бэлэн болгогдохонь. Тиигэжэ тэндэхи ажалынь бүхыдөө оньһожоруулагдаха юм. Заводой шудхалгын цех мүнөө үедэ бронзо шудхалаануудые аяар Смоленскэ областьһоо, зарим хубиинь ЛВРЗ-һээ абана. Абтаһан эдэ шудхалаануудай шанарынь яаха аргагүй муу. Илангаяа Смоленскэ областьһоо абтаһан бронзо шудхалаануудай 50 процентнь голодоһон болгогдон хаягдана. Тиимэһээ асаргадаһан түүхэй эдээр бронзо детальнуудые шудхахада, ехэ үнэтэй болоно. Бронзо детальнуудые шудхаха шэнэ участогай хүсэндөө ороходо, завод ондоо тээһээ бронзо зүйлнүүдые асархаяа болижо, өөрынгөө хэрэглэмжые хүсэд хангадаг болохо юм.

Тусхай булад хайлуулан гаргаха талаар хэмжээн абтажа байна. Энэ хэмжээ ябуулгын бэелүүлэгдэхэдэ, ехэ саг алмагдахаһаа гадна, горитой хэмжээнэй металл алмагдадаг болохо.

Шэрэм, бронзо, тусхай булад хайлуулан гаргаха хүдэлмэриин оньһожоруулагдахатай хамта, алюмини хайлуулан гаргаха хүдэлмэри 1972 ондо үндэһөөрөө хубилгагдахаар хараалагдана. Шэнэ жэлэй туршада алюмини хайлуулан гаргалга 40 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ заводой коммунистнууд, илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Заводой парткомой секретариин орлогшо, предприятиин металлургнуудай бюрогой начальник Юрий Георгиевич Ильков цехые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэридэ ехэ үүргэтэй. Заводой главна механик Юрий Александрович Комендровский, электро-гагнууршадай бригадынхид, нүхэр Истомин түрүүтэй главна механигай таһагайхид мүн лэ горитой хубитаяа оруулалсана.

Шудхалгын цехэй хүдэлмэришэд участогуудаа шэнэдхэн хубилгаха талаар эмхидхэлэй ехэ ажал хэхэ зуураа эдэ үдэрнүүдтэ урагшатай һайнаар, эршэ зоригтойгоор хүдэлжэ байна.

...Шудхалгын цехэй участогууд. Хайшаашье харахада улаан галаар соробхилһон түмэрэй хайлаадаһан уһандал адли урдан, элдэб детальнууд болгогдон сарсажа, үнгэеэ хубилгана.

Эндэ хүдэлдэг олон хүдэлмэришэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ оролдосотой бэрхээр ажаллажа, гараад байһан энэ шэнэ, 1972 ондо бүри һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхөөр зоригжонхой. Цехэй хүдэлмэришэдэй зариманиинь бүхэли бүлөөрөө 15—20 жэлэй магтаалтай һайнаар хүдэл[...] Петровтоной бүлэ цех[...] хүндэтэй. Бүлын эзэн Ев[...]рамонович Петров цехтэ [...] тераар хүдэлдэг. Харин [...]ганиинь хэбшэнээр ажал[...]

Брянскитанай бүлэ [...] мүн лэ үнинэй хүдэлдэг [...] ажалайнгаа түлөө Конст[...]геевич үнинэй хүдэлмэри[...] хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүрт[...] хэр Брянский оролдосотой[...] лаха зуураа, ниитын хэрэг[...]тэйгээр хабаадалсана. [...] АССР-эй Верховно Совет[...]даар хоёр дахин һунг[...] Тэрэнэй нүхэр Евдокия [...] «Эрхим хэбшэн» гэһэн хү[...] зэргэтэй.

Игэжэ бүхы бүлөөрөө [...] хээр хүдэлдэг хүдэлмэри[...]лохо болоо һаа, энэ цехтэ [...]

Шудхалгын цехэй бүх[...]тив ажалайнгаа бүтээсэ [...]жэ дээшэлүүлхын түлөө [...] зуураа заводойнгоо ком[...]дай шиидхэбэри дүүргэлт[...] участогуудаа шэнэдхэн [...] хүдэлмэридэ саашадаашье[...]тэйгээр хабаадалсаха юм.

И. БАЛЬ[...]

Колхозой Устав—хамтын ажалай нангин хуули

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ

һүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительствын халуун анхарал оролдолгын ашаар хүдөө нютагуудта социалис демократи бэхижүүлхэ, хүн зоной эдэбхи үүсхэл, хэшээл оролдолгые дээшэлүүлхэ, колхозуудай эрхые ехэ болгохо талаар горитой юумэн хэгдээ гээшэ.

Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд дээрэ шэнэ Уставай баталагдаһанһаа хойшо колхозуудай экономико хараа байса бэхижэжэ, эдеэ хоолой зүйл гүрэндөө ехээр худалдадаг болоо, энээнһээ олзо доход һайса оруулна, гэшүүдэйшье һуудал байдал баян дэлгэр, болбосон түхэлтэй боложо байна.

Үнгэрһэн наймадахи табан жэлэй туршада республикын колхозууд урдахи табан жэлэйхидэ (1961—1965 онууд) орходоо жэлдээ дунда зэргээр 15 процентээр ехэ орооһо таряа, һү—46, мяха—15,6, нооһо—18,2 процентээр ехэ худалдаһан байна. Энэ үе соо колхозуудай олзо доход 31,2 миллионһоо 67,6 миллион түхэриг болоо. Урзанда жэлдэ бүхы 70 колхозуудаймнай 66-ниинь сэбэр олзо доходтой гараһан байна.

Мүн үнгэрэгшэ жэлдэшье ажахынууд муу бэшээр хүдэлжэ гараа.

Түбхын түрүүн аймагуудта бии болгогдоһон колхозуудай Соведүүд эмхидхэлэй, экономическа шэнжэлэлгын ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Тэдэнэр ажахынуудай үйлэдбэриин, мүнгэн сангай ажал ябуулгые шэнжэлэн хаража, газараа, машина техникээ хэр зүбөөр хэрэглэжэ, олзо доходоо хэр зүбөөр хубаанаб, Устав наринаар сахигдана гү гэжэ шалгадаг юм.

Гэхэтэй хамта Соведүүдэй шэнжэлжэ үзэһэнэй ёһоор зарим колхозуудта ниитын ажахые эрхилхэ Уставай заабари хазагайруулагдана, элдэб таарамжагүй ябадал үшөөл гаргагдана гэжэ элирээ. Уставай ёһоор гэшүүдэй хамтын суглаае жэлдэ дүрбэнһөө үсөөн бэшэ дахин зарлаха аад, оройдоол 1-2 дахин суглаа үнгэргэһэн нэрэ дүүргээд байдаг ушар зарим ажахынуудта үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Зэдын аймагуудта зарим колхозууд үнгэрһэн хоёр жэл соо гэшүүдэй хамтын суглаае арай гэжэл нэгэ дахин зарлаһан мүртөө, бүхы зонойнгоо гурбанай хоёр хубиие суглуулдаг байха юм. Тиимэ суглаанууд шухала шиидхэбэри абаха эрхэгүй байна бшуу.

Гэшүүдые шэнээр абаха, колхозһоо гаргаха гэхэ мэтэ хамтын суглаан дээрэ гү, али олоной түлөөлэгшэдэй суглаануудта заабол шиидхэхэ ёһотой асуудалые колхозойнгоо правлени дээрэ хэлсэһэн болоод, шиидхэжэрхидэг баримташье бии. Имэрхүү баримта Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец», Улаан-Үдын аймагай «Дружба» колхозуудта үзэгдэһэн байна. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхоздо хамтын суглаан дээрэ хэлсэнгүй аяар 8 хүниие гэшүүдһээ гаргаа.

Үнгэрхэдөө ямар нэгэ алдуу эндүү гаргаһан, гэм зэмэ хэһэн гэшүүдтэ мүнгэн яла тохохо, ондоошье хуули буса зэмэ ашаха ушар олон. Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени (түрүүлэгшэнь В. А. Будаев) үнгэрэгшэ жэлдэ хонинной фермын, мүн тракторна бригадын тоо бүридхэгшэд Д. У. Урабханов, Р. Э. Бадмаев гэгшэд тоосоогоо хаһа сагтань үгөөгүй, тоо бүридхэл муугаар хэнэ гээд, тэдэнэртэ тус бүридэнь 18 түхэригэй яла ашаа. Мүн лэ энэ колхозой правлени автогараж соо гал аюулһаа хамгаалха заабари сахибагүй гээд, жолоошон З. Бадмаевта 10 түхэриг түлүүлээ. Энэмнай тон хуули буса, Уставта таарахагүй ябадал ха юм даа.

Зэдын аймагай Ленинэй, Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай правленинүүд элдэб яла лиха тохохо гэхэ мэтэ Уставта харша хуули буса шиидхэбэри абадаг зантай.

Зарим колхозуудай правлени хүнүүдэй ажалай түлөөһэнһөө элдэб ялын мүнгэ даража абахадаа, тэрэ хүнэйнгөө ажахыда ушаруулһан бодото гарза хохидолыень тэхэрюулдэггүй, минил ёһо дүүргээд орхидог байна. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ республика дотор хамтын зөөри хэрэгсэл үрилтэ хоролтодо оруулһан, үбэршэлһэн, урьһаар абаһан мүнгэеэ саг соонь бусаагаагүй дээрэһээ гэшүүдынь колхозуудтаа аяар 1915 мянган түхэриг үритэй байгаа. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Зэдын аймагуудай колхозууд элдэб хүнүүдһээ, эмхи зургаануудһаа айхабтар ехэ мүнгэ абаха ёһотой аад, тэрэнээ нэхэжэ абанагүй. Энэ абалгынь мүнгэн жэл ерэхэ бүри ехэ боложол байдаг.

Колхозуудай правлени, шалгалтын комиссинуудай нарин хиналта хэдэггүй дээрэһээнь хамтын мүнгэ зөөриин хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хабаагүй юумэндэ гаргашалагдаха ушар үзэгдэнэ. Зарим колхозууд гэшүүдэй, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай, һургуулинуудай хэрэглэһэн электроэнергиин түлөө һара бүри хамтынгаа жасаһаа мүнгэ гаргажа түлэдэг байна.

Жэшээлхэдэ, Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхоз гэшүүдэй бэшүүлһэн газетэ, журналнуудай түлөө хамтын жасаһаа 1546 түхэриг гаргажа түлөөд, тэрэнээ мүнөө хүрэтэр бусаажа абаагүй. Имэрхүү баримтанууд бусадшье ажахынуудта олон.

Шалгалта, хиналта тон муугаар хэгдэнэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нёдондо жэлдэ аяар 30 шахуу колхозуудта ажахын, мүнгэн сангай ямараар эрхилэгдэжэ байһаниинь оройдоошье шалгагдаагүй. Үнэндөө Уставай ёһоор хамтын суглаагаар һунгагдаһан шалгалтын комисси ажахын болоод мүнгэн сангай ямараар эрхилэгдэжэ байһые жэлдээ хоёрһоо үсөөн бэшэ дахин шалгаха зэргэтэй.

Мүнөө 1971 он барагдаад байна. Ажахы, фермэ, бригада бүхэнэй хэһэн, бүтээһэн хүдэлмэриин дүнгые алишье талаһаань шэнжэлэн хараха саг ерээ. Колхозуудай правлени ажахынгаа агроном, зоотехник, экономист, түрүүшүүлтэй хамта жэлэй дүнгые наринаар зүбшэн хэлсэхэ байна. Тиигэжэ ажахын арга боломжо хэр дүүрэнээр ашаглагданаб, хаана алдуу хэгдээб, юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ түсэб, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула юу хэхэб гэжэ тодорхойлхо зэргэтэй.

Аймагуудтахи колхозуудай Соведүүд нэн түрүүн ажахынуудта мүнгэ, зөөри хэр ашаг үрэтэйгөөр, зүбөөр хэрэглэгдэнэб гэжэ ехэтэ анхарха ёһотой. Илангаяа хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргэн хүгжөөхэ, хүн зоной ажабайдалые һайжаруулха, болбосон культурна болгохо хэрэгтэ анхаралаа табиха болоно. Ажахы бүхэнэй олзо доходые Уставай ёһоор хубааха асуудалые наринаар зүбшэн хэлсэхэ байна. Илангаяа ниитын фондын мүнгэ зөөриие арьбадхаха, хэрэглэхэ, хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха гэхэ мэтэ асуудалые зүбөөр тэнсүүлэн шиидхэхэ, ниитын үйлэдбэриие үргэдхэхын тула хубаагдадаггүй фондодо мүнгэ һайса нэмэжэ оруулха гэхэ мэтэ асуудалда ехэ анхарал табигдаха ушартай.

Колхозуудта Уставай хэр зүбөөр сахигдадаг, олзо доходой хубаагдадагые аймагуудтахи Соведүүд ехэ наринаар хинан хараха уялгатай. Уставые хазагайруулжа байһан баримтануудые дары болюулха хэмжээ абаха байна.

Жэлэй дүн зүбшэн хэлсэлгэдэ хүн зониие эдэбхитэйгээр хабаадуулхын тула энээндэ эртээнһээ бэлдэхэ, урид нарин шалгалта хэхэ, бүхы дутуу дунданууды элирүүлхэ хэрэгтэй. Үри зээлиин мүнгэ түргэнөөр нэхэжэ абаха шухала.

Тиигэжэ шэнэ жэлдэ бүри һайнаар хүдэлхэ, колхозуудаа улам хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ, шэнэ шатада гаргахын түлөө хүн бүхэнэй, гэшүүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Л. ВРУБЛЕВСКАЯ,
Колхозуудай республикын Соведэй харюусалгата секретарь.
И. БАЛУРОВ,
Буряадай АССР-эй прокуророй ахалагша туһалагша.

ТАБАН ЖЭЛЭ[...]
ТҮРҮҮШҮҮЛ

БУЛАД БАТУЕВИЧ АЮШЕЕВ зунай үед[...] жолоодон тамардаг. Харин үбэлдөө суднануу[...] һабари хэлсэдэг. Булад Аюшеев олон ондоо [...] жэлнүүдые шудалһан байха юм. Тиимэһээл [...]найнгаа даабари 20-30 процентээр үлүүлэн д[...]дэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б .Б. Аюшеев.

Д. БАЛДАНОВАЙ [...]

БУРЯАДАЙ барилгын управлениин 13 [...] оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныН барил[...] Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэри[...] ажаһууха байрын гэрнүүдые, промышленна [...]ганuудые хэдэг юм. Энэ колонНодо түрүү хү[...]ришэд олон. Александр Григорьевич Лапард[...] химүүдэй тоодо оролсоно. Тэрэ халаанайнга[...] бари хододоо 25-30 процентээр үлүүлэн дүү[...]

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ

ФЕВРАЛИИН ТҮСЭБӨӨР

Зэдын аймагай түбэй тоһоной заводой коллектив шэнэ жэлые ажалай горитой амжалтатайгаар угтаба. Декабриин 5 болотор жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гэһэн уялгаяа тэдэнэр аяар ноябриин 22-то дүүргэһэн юм. Тиин түсэбһөө гадуур 390 центнер тоһо, 1100 центнер сагаан эдеэ, 222 центнер сыр болон 218 центнер творог гаргаһан байна.

Урдаа табиһан зорилгоёо заатагүй дүүргэхэ гэжэ шармайлан коллектив ажалайнгаа бүтээсые 1970 онойхиһоо 13 процентээр дээшэлүүлһэн байха юм.

Үнгэрһэн жэлэй эхинһээ һүүл хүрэтэр Зэдын түбэй тоһоной заводой хүдэлмэришэд ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлажал ябаһан. Нэгэдэхи кварталай дүнгөөр тэдэнэр Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министерствын, һүнэй промышленностиин управлениин Улаан Туг абаһан. Энэ амжалтаараа урмашаһан тус коллектив 2-дохи квартал соо үйлэдбэриингөө түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, Россин Федерациин хоёрдохи мүнгэн шанда хүртөө бэлэй.

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түгэлдэр ажалай габшагайшуул эндэ олон. Тэдэнэй тоодо мастер Д. И. Фролов, хүдэлмэришэд Д. А. Дзюба, М. Г. Гапилова, М. М. Гочарова, һү зөөдэг машинын жолоошон С. А. Якимов, слесарь В. Г. Шестаков, лаборантка Л. Н. Бессонова болон бусад ороно.

Заводой хүдэлмэришэдэй үйлэдбэриин суглаан дээрэ табан жэлэй 2-дохи жэлэй социалис уялга абтанхай. Продукциин хэмжээ дээшэлүүлхэһээ гадна, шанарыень һайжаруулха тухай тэрэ уялга соонь хэлэгдэнэ. Мүнөө тус коллектив байгша оной январь һарын түсэб дүүргээд, февраль һарынхяар хүдэлмэриилжэ байна.

В. БАШАРОВ.

Зэдэ.

ХОЛЫН ХИЗААРТА НЮТАГЖАГША[...]

Үнгэрһэн табан жэлдэ (1966-1970 онуудта) Казахстан, Сибирь, Алас-Дурна зүгтэ промышленна ба хүдөө ажахын мянганһаа дээшэ центр байгуулагданхай. Эдэ районуудта хэдэн зуу мянган хүн нүүжэ ерэнхэй. Гүрэн тэдэндэ ехэ туһаламжа хүргэһэн, хүнгэлэлтэ олгоһон байна. Хүн зониие нүүлгэхэ управлениин начальник Владимир Табачновтой АПН-эй корреспондент энэ асуудалаар хөөрэлдөө. Тус управлени ажалай нөөсэ ашаглаха талаар Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй мэдэлдэ ородог.

Алас-Дурна зүгөөр һаяхан аяншалжа ерээд байтарнь, Владимир Табачновтой уулзабабди. Мэргэжэлэйнь талаар хэлэхэ болоо һаа, хүдөө ажахын үйлэдбэреэр инженер-механик хүн. Хөөрэлдөөмнай иимэ асуудалаар эхилээ һэн.

— Алас-Дурна руу ямар хэрэгээр ошожо ерээбэ гээшэбта?

— Манай управлени шэнэ газарта, илангаяа районуудта, жэшээнь, Сибирь гү, али Алас-Дурнада нүүжэ ошогшодой байдал һуудалай асуудал шиидхэдэг юм. Энэ шухала хэрэгэй гансахан эмхидхэл бидэндэ даалгагдаһан бэшэ, харин нүүжэ ерэгшэдэй нютагжаха, колхоз, совхозуудта ямар эрхэ байдал олгогдоһониие шалгадаг гээшэбди.

— Колхоз, совхозуудта гэжэ Та хэлэбэлта. Гансахан хүдөө ажахытай холбоотой хүнүүд нүүдэг гээшэ гү?

— Манай управлени гансахан хүдөө нютагуудай хүн зониие нүүлгэдэг юм. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай нүүдэлээр ондоо зургаан хүдэлмэрилдэг. Богонёор хэлэбэл, хэхэ хүдэлмэри аляанданьшье ехэ байдаг. һүүлэй жэлнүүдтэ Сибирь ба Алас-Дурнын районуудта үйлэдбэриин хүсэ хүгжөөлгэ илангаяа түргөөр ябуулагдана. Эндэ шэнжэлэн тодорхойлогдоһон байгаалиин баялиг, түүхэй эдэй ба энергетикын талаар нөөсэнүүд эдэ хизаарнуудай экономикые саашадань үзэгдөөгүй ехээр хүгжөөхэ арга олгоно. Городуудайнь хүн зоной тоо олошорно, промышленна районуудынь хүгжөөгдэнэ. Гэхэтэй хамта, эдеэ хоолой ба бусад хэрэгсэлээр саг үргэлжэ таһалгаряагүйгөөр хангажа байха эрилтэ табина бшуу. Гэбэшье Сибирь болон Алас-Дурнын мүнөө үеын хүдөө ажахы өөрынгөө районуудай хүгжэлтые хүсэд хангажа үшөөл шаданагүй. Эрилтынь хэмжээн хангалтаһаа ехэ гэжэ хэлэхэдэ болоно. Түбэй областьнуудһаа хэдэн мянган километртэ оршодог Алас-Дурна руу Украина, Москва шадарһаа эдеэ хоол зөөхэдэ гаргаша ехэтэй. Аяар холоһоо асарагдаһан эдеэ хоолой үнэнь ехэ байхаһаа гадна, түмэр ба агаарай замуудай ашаа зөөхэ хэмжээе дээшэлүүлнэ. Иимэ олон бэрхэшээлэй тохёолдоод байхада юу хэлтэйб? Нютаг дээрэнь хүдөө ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэй. Сибирь болон Алас-Дурнада үрэжэл ехэтэй газар, уһаншье бии. Гансал газар элдүүрилхэ хүдэлмэриин хүсэн дуталдана. Ушар иимэһээ манай управлени таряашадые һайн дураарнь шэнэ газарта нүүлгэхэ хүдэлмэри бэелүүлдэг гээшэ.

— Тэд ажал хэрэгтнай хэр амжалтатай гээшэб?

— Амжалтатай даа. Таряашадые нүүлгэһээр үнинэйбди. Россин Европодохи хубиин хүн зоноор олон районуудһаа олон арба мянган таряашад ондоо хизаарнуудта нүүжэ ошохо дуратай байһанаа мэдүүлэнхэй. Тэдэнэй нэгэ зариман эдлэгдэжэ эхилһэн газарта, нүгөөдэ зариманиинь ойроо хүргөөгүй шэнэ газарта нүүжэ ошоно. Игэжэ хэдэн мянган гектар шэнэ газар ажахын хэрэглэмжэдэ оруулагдана. Хүдөө ажахын үйлэдбэри жэл ерэхэ бүри хүгжэнэ. Гэбэшье үшөө шиидхэгдээгүй асуудал олон байһаар. 1971 оной хабар зарлагдаһан КПСС-эй XXIV съезд дээрэ байгаалиин нөөсөөр айхабтар баян Алас-Дурна ба Зүүн Сибирь руу хүн зониие үшөө олоор нүүлгэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэһэн. Юһэдэхи табан жэлэй туршада эдэ хизаарнуудта тон ехэ ажал хэгдэхэ ёһотой.

Манай гүрэн нүүжэ ерэгшэдтэ тон ехээр туһална, яһала ехэ мүнгэн түлэгдэнэ. Тэрэнь тэдхэмжэ гэжэ нэрлэгдэдэг. Харгынь бүхы түлөөһые гүрэн өөр дээрээ даажа абадаг, зүгөөр харгынь ута бага бэшэ бшуу. Бүлэ бүхэн түлөөһэгүйгөөр хоёр тонно хүрэтэр юумэ абажа ошохо эрхэтэй.

Шэнэ газарта нүүжэ ерэһэн хүн бүхэл өөрынгөө мэргэжэлээр ажаллажа захалдаг. Совхоздо ерэһэн хүндэ байрын түлхюур барюулагдадаг, колхоздо ерэһэн бүлэдэ хямда сэнгээр бүхэли гэр үгтэдэг. Нүүжэ ерэгшэ колхозһоо абаһан гэрэйнгээ сэнгэй гурбанайнь нэгэ хубиие колхоздо ороһоор табадахи жэлһээ эхилээд, арбан табан жэлэй хугасаа соо түлэхэ ёһотой юм. Тэрэшэлэн нүүжэ ерэгшэдэ хубиингаа ажахыда хэрэглэхыень түлөөһэгүйгөөр газар, хахад сэнгээрнь мал үгэдэг байна.

— Таряашадай аша туһада ехэл һайн эрхэ байдал олгогдодог юм байна. Тэд нүүдэлынь гээд бэелүүлэгдэдэг бэ?

— Гансал һайн дураар. Ажал хэжэ[...] хүн зоноор хэтэрмэ олон областьнуудые ж[...]дэ шэнжэлдэгбди. Тэдэ областьнууд эко[...]гоо, социальна ба культурнашье талаар[...]жа үзэгдэдэг. Эдэ бүгэдын ашаар холы[...] нүүхэ дуратай хүнүүдые элирхэйлхэ ар[...]дог юм. Тиин али областьһоо хэды бүлэ ай[...]жэ шадаха байһан тодорхойлогдодог. [...] хамта, психологическа баримта гэхэ гү, [...] нютагай зоной бэе бэедээ дүтэрхы байд[...] хараадаа абаха шухала. Шэнэ газар дайда[...] ерэһэн таряашад өөһэдынгөө нютаг гол[...] үгэдэг зантай. Жэшээнь, Алас-Дурнын А[...]ластьдо Тамбовско район бии юм. Ушары[...]дэ, эндэ Тамбовско областьһоо нүүжэ [...] олон, тэдэнэр түрэл гаралтаяа бэшэг аб[...] өөһэдынхидтөө дуратайгаар нүүжэ ошодог.

— Сибирь, Алас-Дурнын промышленна[...] районуудые эдеэ хоолоор хангаха тухай [...] зуураа, табигдаһан зорилгые шиидхэхэ хүс[...]нүүд гээ һэнтэ. Тиимэһээ нүүжэ ерэгшэ[...]ническэ мэргэжэлэй хэмжээн шухала [...] Мүнөө хүдөө ажахыда механизатор гээшэ [...] гэжэлтэ бээ?

— Зүб даа. Мүнөө үедэ оронойманай х[...] ажалшадай гурбанай нэгэн механизатор[...] КПСС-эй XXIV съезд хүдөө ажахыда саашa[...]шина, техникэ бүри ехээр хэрэглэхэ зор[...]биһан. Юһэдэхи табан жэлэй туршада кол[...]хозуудай тракторна парк 1 миллион 700 [...] шэнэ машинаар хангагдаха. Сибирь, Алас-[...] хүдөө ажахыда механизатор мэргэжэлтэд [...]рэгтэй. Нүүжэ ерэгшэдэй дунда механизат[...]шье олон. Тиимэ мэргэжэлгүй хүнүүдэй [...] мэргэжэлдээ һураха дүүрэн арга бии.

— Холын хизаарта нүүжэ ерэгшэдтэ [...]дэхэ туһаламжа, хүнгэлэлтые хэн хинад[...]шэб?

— Нүүжэ ерэгшэдые түбхинүүлхэ тала[...]хоз, совхозуудта байгуулагдаһан ниитын с[...] тэрэшэлэн ажалшадай депутадуудай С[...] нүүдэлшэдтэ ехэ анхарал табидаг, тэдээнд[...]хэ ёһотой туһаламжа тэдхэмжые ходо [...] байдаг.

(А[...]

Социалис оронуудаар

ДРВ-гэй ЭКОНОМИКЫН ЕХЭ АМЖАЛТА

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республика үнгэрэгшэ 1971 оной турша соо гүрэнэйнгөө түсэб дүүргэлгээр горитой амжалтануудые туйлаа.

ВИА агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор, хүдөө ажахыдахи эгээн шухала туйлалтань юуб гэхэдэ, хүдөө нютагуудай ажалшад үбэл-хабарай турша соо гектар бүриһөө барайгар хуряаха нормонуудаа үлүүлэн дүүргэһэн, бүхы дээрэнь түсэблэгдэһэнһөө ехэ барайгар ургуулжа абаһан байна. Барайгар ургуулжа абалга энэнэй урда тээхи үбэл-хабарай үенүүдтэхи дундуур хэмжээе 500 мянган тонноор үлүүлээ.

Урда жэлнүүдэйхиһээ ехэ сай, тамхин, саахарай ургаса 1971 ондо абтаа. Гахай, шубуу үдхэлгэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Электрын элшэ хүсэнэй, нүүрһэнэй промышленностиин, цемент ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгын талаар гайхамшаг амжалтанууд туйлагдаба. Жэшээлэн хэлэбэл, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые 1970 онойхитой жэшэбэл, 34 процентээр, нүүрһэ малтан абалга — 22 процентээр нэмэээ.

Эдлэл хэрэглэлэй гол товарнуудые бүтээн гаргаха жэлэй түсэб дүүргэгдэһэн гү, али үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Элдэб янзын будүүдые нэхэн гаргалга — 17,5 процентээр, саарһа — 22 процентээр нэмээбэ.

Транспортын, хэлхеэ холбооной хүдэлмэришэд ороноо хамгаалгын хэрэг, промышленностиин ба хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха зорилгонуудые бэелүүлээ.

Соёлой, элүүрые хамгаалгын ба гэгээрэлэй талаар шэнэ амжалтанууд туйлагдаа.

Жэл соо һургуулинуудай тоо 12 процентээр нэмэбэ.

Польшо 32,9 миллион зонтой болобо

ВАРШАВА. (ТАСС). 1971 оной эсэстэ Польшын Арадай Республикын хүн зоной тоо 32,9 миллион болоо. 1970 онойхитой жэшэбэл, эндэхи хүн зон 225 мянгаар нэмэһэн байна. Энэ жэлэй түрүүшын хахадай турша соо Польшо 33 миллион зонтой орон болохо гэжэ ПНР-эй Главна статуправлени тэмдэглэнэ. Польшо 2000-дахи онииие 38,6 миллион хүн зонтой болонхой юм ха.

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛОХО

Захааминай аймагай эгээл томо тосхонуудай нэгэн Санага юм. Эндэ эбэртэ бодо мал олоор үхэдэг малаар шаглаатай совхоз бии. Гадна элдэб янзын эмхи зургаанууд — дунда һургуули, участогай больница, метеорологическа станци, холбоо холбооной отделени, эд хэрэглэгшэдэй общество, соёлой байшан, хүдөөгэй библиотека гэхэ мэтэ оршодог. 1971 ондо хүүгэдэй саад нээгдээ. Соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэй һайн һайхан ажаллагаа аймаг, республика соогоо мэдээжэ болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тосхоной болбосон түхэлтэй болгохо талаар манай нютагта ябала ехэ юумэн хэгдээ, хэгдэжэшье байна. Үйлэдбэриин, соёлой эмхинүүдэй байшангууд, гэр байранууд олоор баригдаа. 320 һуралсагшын һургалтын һургуулиин шэнэ байшан ашаглалгада оруулагдаа. Малшадай үхибүүдэй байдаг хамтын байра баригданхай. Тосхоной тэг дунда столово нээгдээд, хүдэлжэ эхилээ. Малшадта гэр байра олоор баригдана. Тосхондомнай газетэ, журнал абадаггүй айл байхагүй. Ганса «Буряад үнэн» газетэ, «Байгал» журнал 200 гаран хэһэг абтана. Айл бүхэнэй гэртэ Ильичэй лампочка ялардаг, радио ханхинадаг болоһоор үниһэй байна. Нютагай арад зоной дундаһаа хэдэн арбаад хүбүүд, басагад дээдэ ба тусхай дунда һургуули дүүргэжэ, арадай ажахын, соёл гэгээрэлэй мэргэжэлтэд болоод, республикын хото городуудта, хүдөө нютагуудта ажаллажа байдаг гээшэ. Нютагай байдалаа манай нютаг Улаан-Үдэһөө хэды холошье һаа, түбэй нютагуудһаа балай гээгдэнэгүй, ажабайдал ба ажал хүдэлмэринь нэгэ урасхалаар урагшаа тэгүүлнэ.

Гэхэтэй хамта, түйлагдаһан энэ амжалтаараа һаналга амарангүй, нютагайнгаа соёл культурые улам сайшаадань хүгжөөхэ, шэнэ ёһо заншал үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилготойбди. Энэ асуудал сомоной Советэй зэлэжэтэ сесси, совхозой комсомолой организациин хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Республикын тогтоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан соёлой хоёр жэлэй добтолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ шиидээд, аймагайнгаа бүхы комсомолшуул болон залуушуулда хандаһан байна. Залуушуулай хүсөөр ажалай ветерануудай, мүн ажалай түрүүшүүлэй галерейнүүд хэгдэхэ, элдэб янзын һонирхолтой үдэшэ, уулзалганууд үнгэргэгдэжэ байха юм. Олонхи залуушуул уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ хабаадалсахаар шиидэнхэй. Нютагтамнай спортдо дуратай хүбүүд, басагад олон. Тиимэһээ залуушуулай хүсөөр (түлөөһэгүйгөөр) спортын комплекс 1972 оной август болотор баригдахаар хараалагдана.

Тосхоной соёлой байшангай гэр олон жэлэй саада тээ баригдаһан байгаа. Мүнөө хуушараашье, хүн зон багтахаяашье болёо. Тиимэһээ соёлой байшан шэнээр бодхоохо гэжэ шиидэнхэйбди. Тэрэнэй барилгада хэрэглэгдэхэ модон мүнөө бэлэдхэгдэжэ эхилээ. Комсомол-залуушуул бүхэн соёлой байшангай барилгада 144 час хүдэлхэ уялга абаа. Тэрэнэй барилга совхозой комсомолшуудай габшагай барилга гэжэ соносхогдоһон байха юм. Тэрэнэй барилгые республикын 50 жэлэй ойн һайндэртэ дүүргэхээр хараалнабди. Совхозоймнай залуушуулай энэ һайн һайхан үүсхэлые ВЛКСМ-эй Захааминай райкомой бюро һайшааһан байна.

Соносхогдоһон соёлой хоёр жэлэй добтолгын үедэ тосхондо, мүн Зэдын эхиндэ, Хуурлиг нютагта шэнэ баинууд баригдаха. Совхозой мэргэжэлтэд ба хүдэлмэришэдтэ хоёр квартиратай 4 шэнэ гэр, малшадта хэдэн шэнэ гэрнүүд бодхоогдохо ёһотой. Тиихэдэ малай байранууд олоор баригдаха.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, сомоной Советэй эдэбхитэд арад зоной амаралтада ехэ анхарал хандуулна. Нютагтамнай эмтэй домтой аршаан булагууд олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Болхойн аршаан онсо илгаатай. Ушарынь юуб гэбэл, совхозой түб һууринда дүтэхэнэ, машинын дардам харгы дээрэ шахуу энэ аршаан байдаг. Тиимэһээ тэндэ амарха дуратайшуул жэл бүри олошорно. Ушар иимэһээ Болхойдо амаралтын байшан бариха гэжэ шиидээбди. Тэндэ нэгэ доро 40 хүн амархаар хараалагдана. Энэ шиидхэбэриемнай нютагай арад зон ехэ һайшаалтайгаар хүлеэн абаһан байна. Тиимэшье байха ёһотойл даа!

Гадна тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар ниилээд ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагдана. Айл бүхэнэй газаахи—үйлсэ талын хашаа хёосоор хүреэлэгдэжэ сагаадагдаха, гэр байраяа хододоо сэбэр байлгаха, элдэб янзын модо. һөөг олоор тариха талаар тусхай түсэб зохёогдоо. Энэ талаар совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшадта барилгын материал олохо хэрэгтэнь ехэ туһаламжа хүргэгдэхэ юм. Тосхоноо, мүн бусад һуурин нютагуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар үшөө олон хэмжээнүүд хараалагданхай. Соёлой хоёр жэлэй добтолгын ябасые шалгажа, хинажа байхын тулада сомсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэ 13 хүнһөө бүридэһэн тусхай штаб эмхидхэгдээд, ажаллажа эхилээ.

«Санага — манай нютаг. Тэрэнээ биденэр лэ болбосон түхэлтэй болгохо ёһотойбди. Тиимэһээ тосхоной хүн бүхэн соёлой хоёр жэлэй добтолгодо хабаадалсагты!» гэһэн уряа доро энэ хүдэлмэри эмхидхэгдэн ябуулагдажа эхилээ. Хараалагдаһан энэ түсэбые хүсэндэнь хүргэхын тулада сомоной Советэй гүйсэдком, депутадууд, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

С. САНЖИТОВ,
Захааминай аймагай Санагын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

УРАН НАЙРУУЛГА, ГОЛ ТЕМЭНЬ АЛИМ БЭ?

Уран шүлэгтэ дурагүй хүн үгы ёһотой. Һургуулиин үхибүүдһээ эхилээд, үндэр наһатай үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө уран һайхан найруулга уншадаг, шагнадаг гээшэ. Жэшээнь, Баргажанай аймагай Улан нютагһаа Р. Ранзаев иигэжэ бэшэнэ: «Би сүлөөтэй сагтаа буряад хэлэн дээрэ гарадаг журнал, газетэ болон номуудые уншажа, сэдьхэлээ ехэтэ ханадагби. Жэшээнь, поэтесса Ц-Д. Дондоковагай «Шулуунууд дуулана». «Гараа үгыш. хүн» гэжэ шүлэгүүдэйнь хоёр номые уншажа баясааб».

Манай редакцида шүлэгүүд болон рассказууд олоор ородог. Энэ ехэ һайн гээшэ. Олонхи авторнууд түрүүшынхеэ бэшэнэ, зарим нүхэд бэлиг шадабаряа туршаһаар үнинэй. Тиигэбэшье туршалгануудынь газетэдэ тунхаглагдаха аргагүй байшоо.

Юундэ, ямар шалтагаанһаа боложо тунхаглагдаагүй гээшэб? Шүлэгни газетэдэ гарахал байха гэжэ зарим эхилэн бэшэгшэд найдажашье магад.

«Алгана сурхай загаһадаар
элбэг
Адууһа мал хонидоор элбэг
Хүбшэ ой тайгаар баян
Хүрьһэтэ газарай баялигаар
дүүрэн...» —гэһэн мүрнүүдые **Булат Дашипылоной «Мичии нютаг»** гэжэ шүлэг соо уншанабди. Энэ шүлэгынь оройдоо гурбахан бадагһаа бүридэнэ. Нүхэр Дашипылон буряад грамматика оройдоо мэдэнэгүй. Дээрэ дурсагдаһан бадаг авторай бэшэһээр лэ, одоо тэрэ зандань хэрэглэгдэбэ. Запятой табигдаха газартаа табигдаагүй. Уран найруулгын, удхын талаар дэн лэ хилбархан, ханхинаса уншамаар уран хурса шүлэг болоогүй. Багсаахада, нэлэнхы уужам Ярууныш түхэл шарайе харуулхые автор һэдэһэн байна. Теэд шүлэгтэнь нютагай шарай, түхэл шэнжэ огто обёорогдоногүй. Үнгэржэ ерэхэдээ, «хүрьһэтэ газарай баялигаар дүүрэн» гэжэ бэшэнэ. Энэнь мэдүүлэл болоногүй.

Тон иимэрхүү дутагдал **«Маарагта», «Хангиһ», «Ангуушад», «Хүрмэшэ», «Арилшоо», «Байгалмаада», «Яагааб», «Хүхы»** болон бусад шүлэгүүдтэнь дайралдана.

Зүбшэл гэхэдэ, шүлэг найруулжа һураxын тула буряад зохёолшодойнгоо номуудые олоор уншаха, шүлэг зохёохы маяг хэлбэриинь шэнжэлхэ хэрэгтэй.

«Тарган бүхэ хүзүүндээ
Торгон улаан галстуктайш,
Сэбэр дуунайм аялгаар
Спортсмен зангаар
гэшхэлнэш...
Эхэ орондоо туһатай
Эгсэ минии пионер,
Барабан, торнын дуугархада
Баатар зангаар гэшхэлнэш»,
—гэжэ **Олег Цыпилов** (Захааминай Цахир нютаг), **«Пионер»** гэжэ шүлэг соогоо бэшэнэ.

Пионер тухай тэрэнэй һайн һайхан зориг эрмэлзэл, һанал бодол, хараа шэлэлэл тухай шүлэглэн домоглобошье, «тарган бүхэ хүзүүндээ» гэжэ бэшэхэдэ аягүй ха юм. Одоо гоё һайхан, тааруу зохид зэргэсүүлгэ оложо ядахадаа лайралдаһан юумэнһээ шүүрэлдэжэ болодоггүй бшуу. Үгэ бүхэн өөрын онсо удхатай, маяг шэнжэтэй байдаг гээшэ. Тиимэһээ үгэдөө тон наринаар хандажа, тон зүбөөр хэрэглэжэ һураха хэрэгтэй.

Бүхэшүүлэй хүзүүн үнэхөөрөөшье бүхэ байдаг аабза. Зүгөөр барилдаашадай хүзүүе «тарган» гэжэ нэрлэхэдэ буруу ха юм. Тиихэдэ та, хүндэтэ Олег Цыпилов, пионер (хүбүүн гү, али басаган — хамаагүй) тухай ёһотоор бодожо үзэнгүй, дэн лэ таарамжагүй зэргэсүүлгэ хэрэглэһэн байнат. Толгой холбохыень холбоошье һаа, рифмэдээ хайша хэрэгээр хандана. «Эхэ орондоо дуратай эгсэ минии пионер» гэжэ бэшэнэ. «Эгсэ» гэһэн үгэ хажараар дуулдана, пионерэй гэрэлтэ һайхан образые балартуулна.

Бэшэһэн шүлэг бүхэнөө заабол редакцида эльгээхые яарангүй, нэн түрүүн багшанартаа харуулха, тэдэнэй зүбшэл заабарие хадуужа абаха шухала.

Даши-Дондок Цыренжапов Мухар-Шэбэрһээ манай редакцида зохёолнуудаа саг үргэлжэ эльгээдэг. Муунь гэхэдэ, энэ нүхэрэй бэшэһэн юумыень ойлгохын аргагүй. Тоо нарин гуурһатай ручкаар бэшээшье гэлэй. Теэд энээниинь дурамбайшье баряад илгаруулхын аргагүй. Энээн тухайдань урданьшье бэшээ һэмди. теэд автор яашье анхардаггүй.

Эрдэни Дугаров (Хори) үнинэй шүлэг бэшэдэг. Зүгөөр зохёохы маяг хэлбэринь барагтайшье һаа, олонхи шүлэгүүдынь, гол түлэб удхынгаа талаар бирагүйшэг. ута унжагай, бадаг бүхэнинь бэе бэеэ дабтаһан байдаг. Жэшээнь, **«Үлгын дуунай сахариг шүлэг»** гэжэ шүлэгынь тон иимэрхүү дутагдалтай. Үлгын дуун тухай буряад поэдүүд бэшэдэг, саашадаашье бэшэхэнь мэдээжэ лаб даа. Зүгөөр Э. Дугаровай шүлэг шэнэ юумэн тухай хэлэнэгүй, сэдьхэлэй шэмэг боложо шаданагүй.

«Бэшэһэн хоёр шүлэгөө танай анхаралда эльгээбэб. Таатай һаань, газетэдээ толилхыетнай гуйнаб» гэжэ **Д. Жанчиков** Хэжэнгэһээ бэшэнэ. Иигэжэ аятайханаар хандаһандань баясамаар. Муунь гэхэдэ, эльгээһэн хоёр шүлэгынь уран зохёол боложо шадаагүй. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ нүхэр үнинэй шүлэг зохёодог, бүтээлнүүдынь хэды дахин шэнжэлэлдэ ороһон байха. Тиигэбэшье өөртөө аша туһатай тобшолол хээдүй, үнөөхил «түүхэйшэг», үшөө шүүһэтээгүй шүлэгүүдээ эльгээһэн зандаа.

Шүлэг бү бэшэгты, редакцида бү эльгээгты гэжэ хэлэгдэнэгүй. Гэбэшье ёһотой шүлэгшэ болохо хүнэй бэлиг шадабари хараһаар байтар ургадаг, бүришье дэлисэтэй болодог шуу.

«Эбтэй ажалша зонтой
газарта
Эхэһээ түрэһэнөө тиигэхэдэ
ойлгоод,
Онигор хөөрхэн гүлмэр
нюдөөр
Орон дэлхэйгээ шэртэхэдээл
һэн хаб»,—
гэһэн мүрнүүдые уншахадаа, хуухын үһэн урзыхэдэл болоно. Юундэб гэхэдэ, нүхэр Жанчиков ажамидаралай эхи захые оройдоо холижорхёо. Эхэһээн түрэхэтэйгөө сасуу юу хээ ойлгохо, онигор нюдөөр оршон тойрониие хаймадан хараха шадалтай. ухаатай үхибүүн байдаггүй һэмнай. Гуурһанай годирһон тээшэ бэшэхэдэ, сагаан саарһан тэсэдэг юм бээзэ. Зүгөөр юун тухай хайшан гэжэ бэшэхээ мэдэхэ хэрэгтэй бшуу.

Сахюур Шулуун (Эрхүү), **С. Буряадай** гэхэ мэтэ нэрэ обогтой авторнууд шүлэгүүдээ эльгээһэн байха юм. Шүлэгүүдэйнгээ хилбархан, үшөө зохёол болоодүйе тухайлхадаа бодото нэрэеэ бэшээгүй гэжэ һанамаар.

Дээрэ дурсагдаһан ажаглалта, зарим тэды зүбшэл заабари **Зоя Гармаева** (Захаамин), **Дансаран Доржигутабай, Барадий Лайдапов, Василий Балданов, Санджимитып Сандагжапов, Булат Дамбаев** (Хэжэнгэ), **Пүрбэ Балсаров** (сэрэгшэ), **Лазарь Имехенов** (Яруна), **Жаргал Эрдынеев, Цыбикжап Бадлуев, Света Цыбиклоржиева, Лхасаран Бальжиров** (Мухар-Шэбэр), **Сосорма Дамбаева** (Улаан-Үдэ) болон бусадта мүн баһа сэхэ хабаатай гээшэ.

Буряад зохёолшодойнгоо номуудые олоор уншажа, хэлэ бэшэгээ баяжуулха, зохёохы маяг хэлбэриинь шудалха хэрэгтэй. Зүгөөр гансашье шүлэг бэшэжэ бэлиг шадабаряа туршаха бэшэ, харин ажабайдалай зарим тэды шухала асуудалнуудаар статьянуудые, нютагайнгаа ажалша бэрхэ хүнүүд тухай зураглал гэхэ мэтые бэшээд, манай редакцида эльгээжэ байгаа һаатнай аргагүй туһатай байха бэлэй.

М. ОСОДОЕВ.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

БАРИЛГА, БАРИЛГА

Хурамхаанай аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Могойтын отделенидэ һүүлэй жэлнүүдтэ барилга ехээр хэгдэнэ. Үнгэрһэн 1971 оной туршада эндэ хоёр квартиратай дүрбэн гэр, хоёр наймаалагшын хүдэлхэ магазин баригдажа, ашаглалтада оруулагдаһан байна.

Мүн тиихэдэ отделениин хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүдтэ саад бодхоогдоһон байха юм. ...рэнь уһанай ууралаар дулаагагдадаг, мүнөө үеын шэнэ хэрэглэгэнүүдээр хангагдаһан байна. Мүнөө тус саад-яслида 50 үхибүүн ябана.

«Сельхозтехникын» хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр гостиница, хоёр квартиратай үшөө нэгэ гэр, Гаарын аршаан дээрэ амаралтын байшан баригдажа байна гээд **«Хурамхаанай галнууд»** гэжэ аймагай газетэ мэдээсэнэ.

КОММУНИС АЖАЛАЙ ҺУРГУУЛИ

Хориин аймагай Анаагай совхозой Онинооборскын, Анаагай һүүрии фермэнүүд дээрэ коммунис ажалай һургуулинууд үнгэрһэн намартаа хүдэлжэ эхилһэн гээд аймагай **«Шэнэ Үдэ»** газетэ бэшэнэ. Тус һургуулинууд совхозой профсоюзай рабочкомой шиидхэлээр нээгдэһэн байгаа. Эдэ һургуулинуудай тус бүридэ 19 хүн (хамтадаа 38 хүн) һуралсана. Хэшээлнүүдынь һара соо хоёр дахин болодог юм.

Малшадай политическэ мэдэлгэ, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл ба наукын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэһэн гол зорилготойгоор тус һургуулинууд нээгдэһэн байна. Хэшээлнүүдыень совхозой мэргэжэлтэд хүтэлбэрилэгшэд саг болзортонь үнгэргэнэ.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Аймагай промышленна предприяти, колхоз болон совхозууд жэл бүри шэнэ машина, техникэ олоор абадаг болоно байна. Үнгэрэгшэ 1971 оной туршада Баргажанай, Онёогой леспромхозуудта модо шэрэдэг мантан томо автомашина, 6 бульдозер, 5 трактор, ашаа ашадаг 3 машина, автобусу абтаһан байна гээд «Баргажанай үнэн» газетэ мэдээсэнэ.

Мүн тиихэдэ Баргажанай адагай загаһанай комбинат үйлэдбэриин хэрэгсэлэй олохон түхеэрэлгэнүүдые абаһан байха юм.

ШАХТЕРНУУДАЙ АМЖАЛТА

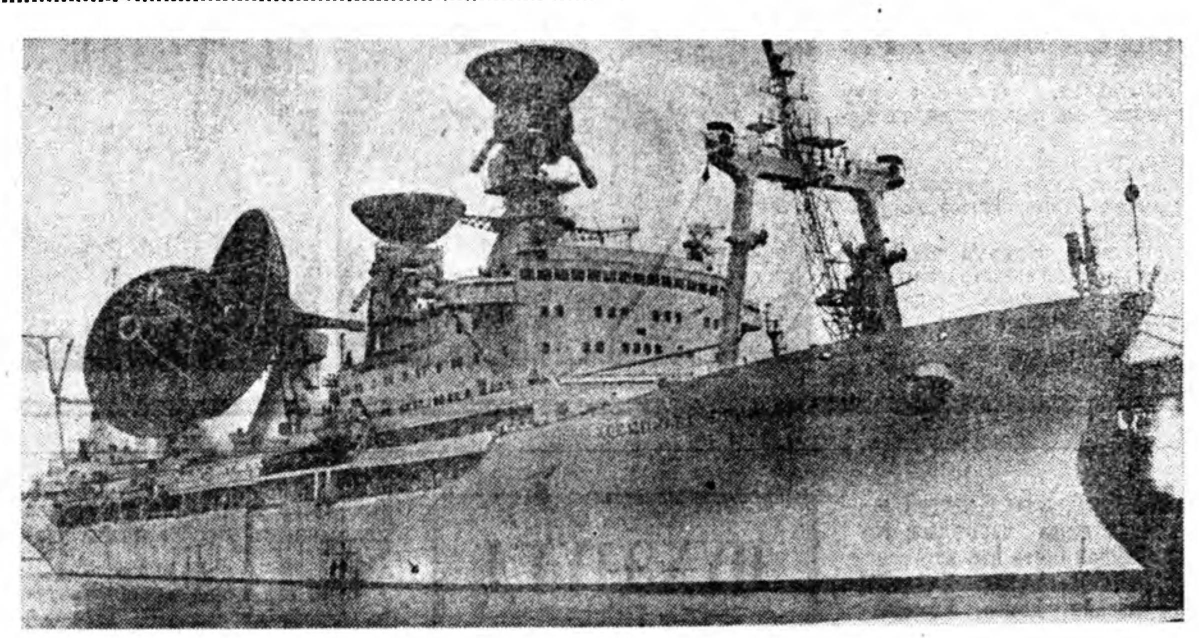
Галуута-Нуурай шахтоуправлениин 7/8 шахтын проходчигуудай бригаданууд юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эршэмтэй һайнаар ажаллаа гээд аймагай **«Улаан Сэлэнгэ»** газетэ бэшэнэ. Тэдэнэр декабрь һарада илангаяа һайнаар хүдэлөө. Горно-геологическа эрхэ байдалай хэды муу, орёо байбашье һаань, шахтернууд халаан бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Тус шахтын дүрбэдэхи участогай коллектив һара соо 190 метр малталга хэхэ байбал, тэрэнээ 360 метртэ хүргөө.

Социалис Ажалай Герой Гармажап Дабаевич Тучиновай, Николай Иванович Козулинай хүтэлбэрилдэг проходчигуудай бригаданууд, мүн Бальжинима Санжиевич Бальжиевай комсомол-залуушуулай бригадын коллективүүд бусадай дундаһаа шалгаржа, мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

ҺУРАГШАДТА БЭЛЭГ

Шэнэ 1972 ониие Дэрэстэйн дунда һургуулиин һурагшад баяр баясхалантайгаар угтаба. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэхи «Октябрьский» совхозой хүдэлмэришэд дунда һургуулиин шэнэ байшан барижа үхибүүдтээ бэлэглээ бшуу. Һургуулида һаруул классууд, спортын зал бии. Хэшээлнүүдые кабинетнэ гуримаар үнгэргэхөөр классуудынь түхеэрэгдэнхэй. Иигэжэ энэ һургуулиин хэшээлнүүд нэгэ халаанда үнгэргэгдэхэ болобо гээд аймагай **«Зэдын үнэн»** газетэдэ бэшэгдэнэ.

«Октябрьский» совхозой партийна комитедэй секретарь Б. Ж. Тарбаев лентэ хайшалжа, совхозой директорэй уялга дүүргэгшэ И. Т. Корытов, һургуулиин директор Ш. Г. Батожаповта түлхюурыень барюулһан байна. Һургуулиин директорэй орлогшо Х. Д. Гочеева, һурагша Ира Санжиева гэгшэд харюугай үгэ хэлэжэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон барилгашадта баяр баясхалан хүргөө. Һургуулиин һурагшад агуу Ленинэй партидаа, Эхэ орондоо дуратайгаар ябажа, эрхимээр һуралсаха тухайгаа үнэн зүрхэнэй тангариг үгэбэ.

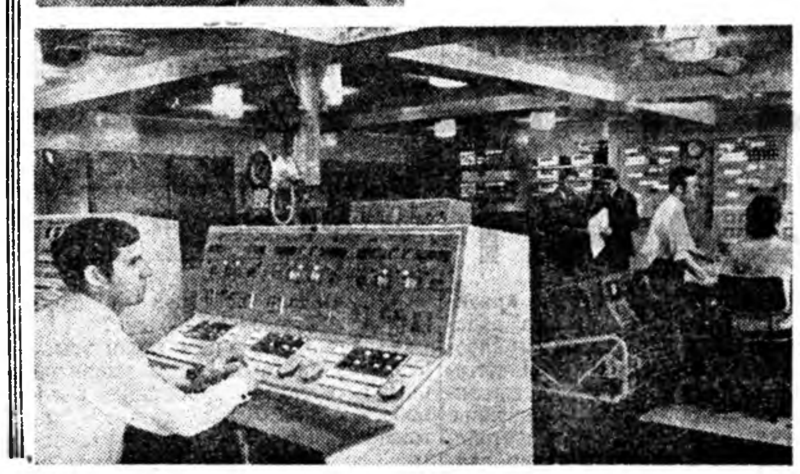
ЭРДЭМ ШЭНЖЭЛГЫН ШЭНЭ КОРАБЛЬ

«Космонавт Юрий Гагарин» гэһэн нэрэтэй корабль шэнээр бүтээгдэжэ, СССР-эй Наукануудай академиин экспедиционно флодто үгтэбэ. Энэ корабль эрдэм шэнжэлгэ хэхэ дэлхэйн эгээл томо корабль болоно. Тэрэнэй утань 231 метр, үргэнинь 31 метр. 45 мянган тонно-уһа түрисэтэй, часай 18 узел зай гаталха байна. Корабль дээрэ 1250 тэһалганууд бии. Тамардаг институт агаарай дээдэ хубиие, мүн лэ замбуулинай захагүй үргэн хизаарые шэнжэлхэ гэһэн гол зорилготой. «Космонавт Юрий Гагарин» гэһэн кораблиин эрдэмтэд дэлхэйн океануудай алишье талада тамаржа ябахадаа, замбуулинай онгосонуудаар холбоо барисаатай байдаг юм.

Шэнжэлгэ хэхэ энэ кораблиин лабораторинууд орёо нарин телеметрическэ, электронно, тоололгын, электротехническэ аппарадуудаар хангагданхай. Энэ судныш эрдэмтэд газар дээрэ тодхогдоһон станцинуудай эрдэмтэдһээ нэгэшье дутангүйгөөр замбуулин шэнжэлхэ арга боломжотой. Энэ корабль дээрэ кино, концерт харуулха, спортын болон библиотекын залнууд бии. Мүн лэ поликлиникэ, һуралсалай классууд, музей эндэ нээгдэнхэй. Эрдэм шэнжэлэлгэ хэхэ бүхы арга боломжо энэ корабль дээрэ бии байна.

«Космонавт Юрий Гагарин» гэһэн эрдэм шэнжэлгын корабль Одессын портһоо һаядаа түрүүшынгээ рейстэ гараханъ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Космонавт Юрий Гагарин» турбоход рейстэ гарахынгаа урда тээ. Суудныш амбулаториин главна врач П. Губанков, врач Н. Елфимов. Радиотехническэ комплекс хүтэлбэрилхэ лаборатори соо. Тоололгын түбэй хүдэлмэрилэгшэд Л. Саутина, В. Тихов.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН саанаһаа

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТА

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Уминь гэжэ райондо болоһон байлдаанууд үеэр — 1970 оной декабриин ...э 1971 оной ноябриин 20 хүрэтэр — дайсанай 16 мянга гаран ...дат ба офицернүүдые, тэрэ тоодо 600 американецые хүлһөөнь ...лгаһан байна. Энэл үе соо 160 самолёт ба вертолёт буудагдан унагаагдаһан гү, али үгы хэгдэһэн. ...гэй 170 судна уһа руу шэн...дэһэн гү, һандаагдаһан, 55 ...немашина, 80 гаубиц буу бута ...гдоһон, элдэб янзын 400 гаран буу буляан абтаһан байха юм. Эдэ мэдээнүүд «Сүлөөлэлгэ» гэжэ хэблэлэй агентствээр тунхаглагдаба.

Уминиин ойн райондохи добтолго эндэ дайсанай хэһэн бүхы ябуулгануудһаа эгээн ехэнь байгаа. Энэнь Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдые бута сохихо, революционно баазыень усадхаха, тиин «номгодхохо» программа гэдэгэй бэелүүлгын талаар эрид хубилалта хэхэ зорилготой байгаа. Дайсад амгалан зондо эсэргүү олон тоото гэмтэ муухай хэрэгүүдые үйлэдэбэшье, һанаһанаа хүсөөгүй.

У. РОДЖЕРСЫН ИНТЕРВЬЮ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Эй-Би-Си» гэжэ радиотелевизионно компаниин корреспондентнүүд гүрэнэй секретарь Роджерсһоо интервью абаба.

Хойто Вьетнамые бомбодолгоёо ...ргээһэн ябадал президентын Пекин ошолгодо муугаар нүлөөлжэ ...гад гээд һанаата болоногүй гүт ...һэн асуудалда харюусаха зуураа, «тиимэ һанал бидэндэ байгаагүй» гэжэ гүрэнэй секретарь харюусаба.

Роджерс бусад асуудалнуудта харюусаха зуураа, демократида харша Яхья Ханай засаг түрые хамгаалхадаа, США «өөрынгөө гол ёһонуудые аршалан хамгаалаа юм» гэжэ Роджерс мэдүүлбэ.

ИНДИРА ГАНДИИН МЭДҮҮЛГЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). Инди Индостанай хахад арал дээрэ амгалан байдал һэргээхын түлөө, Пакистанай арад зонтой хани барисаатай байхын түлөө тэмсэнэ гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди Колхапурада (Махараштра штат) болоһон олоной митинг дээрэ мэдүүлбэ. Хүршэ алишье оронной газар дайдые эзэмдэхэ гэһэн һанаашалга, Пакистан тушаа газар дайдын талаар нэхэбэри Индидэ байхагүй гэжэ И. Ганди онсолон тэмдэглэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, премьер-министр иигэжэ мэдүүлээ: эрхэ сүлөөгэй түлөө, мүрдэлгэ хюдалгада, дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмсэлые, Баруун Пакистанай армиин Зүүн Бенгалида үйлэдэһэн ябуулгануудһаа уламжалан аюулда орогшо Индостанай хахад аралай зүүн хубида амгалан байдал тогтоохын түлөө Бангла дешэй 75 миллион зоной тэмсэлые энэдхэг арад дэмжэнэ.

Ази тушаа Баруун гүрэнүүдэй баримталан бэелүүлжэ байгаа политикые, Азиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ тэдэнэй хамаархадаг ябадалые Индира Ганди эрид буруушааба. Баруун гүрэнүүд Азиин оронуудые хоёр зуу гаран жэлэй турша соо засаглан зонхилһон, национальна баялигуудыень эзэмдэн дээрмэдэдэг, эрхэ сүлөөтэй болохо, социальна дэбжэлтэ туйлаха гэһэн Азиин арадуудай хүсэл эрмэлзэлгые дарадаг байгаа гэжэ премьер-министр тэмдэглээ. Азиие Баруун гүрэнүүдэй эзэрхэн зонхилдог ябадал эсэслэн болюулхаар, колониальна хуушан ёһо гуримые хамтын хүсөөр үгы хэхэ, хүгжэн һалбаралгын, энхэ тайбан байдалтай бололгын аша туһада бэеэ дааһан хүгжэлтын замаар Азиин арадуудай дабшаха саг ерээ гэбэ.

Индира Ганди оронойнгоо экономическа, социальна дэбжэлтэ түргэдхэхын тула, национальна нэгэдэл бүхы аргаар бэхижүүлхын тула бүри ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргахыень энэдхэг арадые үгынгөө түгэсхэлдэ уряалба .

США-гай империалис политикын гуулинь гараа

ДЕЛИ. (ТАСС). Сагаан байшангай нюуса материалнуудые тунхаглалга «американ империализмын тон хархис байһые, Индостанай хахад арал дээрэхи дай үүдхэн дэбэргэһэн үүргыень элишэлэн харуулха байха» — гэжэ Индиин Компартиин Национальна соведэй секретарь Н. К. Кришнан ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Һаябын хёмороонои үедэ Никсонэй захиргаа найхид Индидэ эсэргүү хорото политика, хахад арал дээрэ дай дэбэргэн һүжэрөөхэ зорилготой хараа бодол баримталан бэелүүлээ. Индиин океан худар США-гай 7-дохи флодой корабльнуудые эльгээһэн ябуулга Индиие айлгаха, занахын тула хэгдэһэнсинь эли гэжэ Н. К. Кришнан тэмдэглэбэ.

МИЛЛИОН ХҮН БУСАБА

ЛОНДОН. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Калькуттаһаа дамжуулһанай ёһоор, хашагдан зугадаһан 1 миллион шахуу хүн январиин 6-да Бангла дештээ бусаад байба.

Эзэмдэгшэдэй зоргоороо ааша

ЛОНДОН. (ТАСС). Израилиин правительство Иерусалимые «Израилиин түхэлтэй болгохо» гэһэн ехэ программа бэелүүлжэ үргэлжэлһөөр. Иерусалимай араб хубиие эзэмдэхэ һэдэлгэһээ арсаха, энэ хотын байгууламжа хубилгаха зорилготой бүхы ябуулга дары зогсоохо эрилтэ Израилиин правительствын урда табиһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн, Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые дабажа, Израилиин засагаархид Иерусалимдахи гэр байрануудһаань араб зониие намнана. хотын араб хубидахи байрануудые задалан урилна, израиль шэнэ кварталнуудые барина. Иерусалимай израиль мэр Т. Коллек гэгшын мэдэрһэнэй ёһоор, гансахан үнгэрэгшэ зун хотын зүүн хубиһаа 4 мянган арабууд сүлэгдэһэн байгаа.

Хүдэлмэригүйшүүл улам олошорһоор

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). 45-һаа дээшэ наһатай миллион шахуу американецууд ажалгүй байна. Энэ тоонь улам олошорһоор, — гэжэ «Нью-Йорк потт» тэмдэглэнэ. Американ хүдэлмэришэнэй гү, али алба хаагшын наһажаал болоо һаань, тэдээнһээ хахасаха гэжэ үйлэдбэриин эзэд оролдодог. Ондоо хүдэлмэри олохо найдабари тэдээндэ байхагүй: «ажал бэдэржэ удаан саг соо, үрэгүйгөөр тэсэхэ ябадал хүлеэнэ» гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

Британ солдадуудые дайсаднай гэжэ тоолоно

ЛОНДОН. (ТАСС). Ольстерой католик хүн зон британ солдадуудта тон дурагүй. Хойто Ирландиин премьер-министр Фолкнер «Таймс» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдэрбэ. Лондондерриин католическа районой бүхы хүн зон британ солдадуудые дайсаднай гэжэ тоолодог гэһэн корреспондентын һанамжые Фолкнер зүбшөөхэ баатай болоо.

«Онсо этигэмжэлгэ тухай хуули» гэдэгэй үндэһөөр түрмэнүүдтэ хаагдаһан ирландецуудые правительство сүлөөлхэгүй байха гэжэ премьер-министр мэдүүлбэ.

«Вашингтон пост» япон-американ харилсаанууд тухай

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Американ журналист Дж. Андерсон президент Никсон Япоиой премьер-министр Сато хоёрой хөөрэлдөөнүүдтэ зорюулжа, США-гай правительствын бэлдэһэн документнүүдые үндэһэ болгон бэшэһэн статьягаа «Вашингтон пост» газетэдэ тунхаглуулаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: Никсон түрүүшээр Сатодо хэлэнгүй, Пекиндэ найдуулга хэжэ захалһан, удаа тээнь текстиль тухай хэлсээ баталхыень баадхахын тула тэрэниие хашаһан байна. Бүри һүүлдэнь экономическа шэрүүн хэмжээ ябуулгануудаа соносхоһон, США худар абаашажа худалдаха эд товарнуудта 10 процентын налог нэмэжэ ашаһан байна.

«Энэнь Япоиой нүлөө ехэтэ ажал ябуулагшадай зүгһөө американецуудта этигэлээ алдаха ябадал тохёолдуулаа» гэжэ Дж. Андерсон ажаглана. Тиихэтээ хамта, США-һаа Токиодо байдаг элшэн сайдай мэдээсэлые дурдан иигэжэ бэшэнэ: Америкэдэ эсэргүү хараа бодол урда тээнь гол түлэб зүрюу партинуудай, Япоиой зарим хэблэлэй зүгһөө гарадаг байһан аад, харин һүүлэй хэдэн һарын хэрэгүүдһээ уламжалан, юрэнхыдөө Америкын тала баридаг байһан хүнүүдэй ба бүлэгүүдэй дунда һэжэг түрүүлһэн байна.

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Һаяхан Буряадай Уран зохёолшодой холбоондо һонирхолтой уулзалга болобо. Энэ юуб гэбэл, манай хэдэн уран зохёолшод үнгэрэгшэ 1971 оной октябрь, ноябрь һаранууд соо харийн оронуудаар ябажа ерэбэ.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, поэт Д. З. Жалсараев СССР-эй уран зохёолшодой тусхай делегацида оролсожо, Чехословаки ороноор ноябрь һара соо ябажа ерээ. Мүн поэт Ц. Бадмаев Италяар аяншалһан байна.

Эдэ оронуудаар ябаһан, хэд юудтэй уулзажа, хөөрэлдэһэн, юу хараһан, юу үзэһэн тухайгаа уран зохёолшод Д. З. Жалсараев, Ц. Б. Бадмаев гэгшэд эндэ суглаагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Манай корр.

Солбон АНГАБАЕВ,

РОССИ ТУХАЙ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

1.
Росси. Энэ орон тухай
Ородой поэдһээ дутангүй
Дуулаха дуран хүрэнэ,
Дуулажа ядахашьегүйб.

2.
Дуулажа шадахаб, юуб гэхэдэ,
Дурамни Россида үгтэнхэй юм.
Дуулажа шадахаб, юуб гэхэдэ,
Дуудажа байна бшуу Росси өөрөө.

3.
Хонхын һонор абяандал,
Ханхинан дуулаха хүсэл түрэнэ.
Хонхын гүжэр заяандал
Хонгёо дуугаа Россидаа үгэнэб.

4.
Ямар нэгэ мүнхын заяан
Ябалсажа намтай ябаһандал адли.
Амар бодол, арюун зутаа
Ажабайдалдам алхалалсаһандал адли.
Энээнии баһа Росси гэхэб,
Сэгээнэй сэгээн сэнхир гэхэб.
Шэбшэлэй шанга бодол гэхэб,
Шэнээр һалбарһан сэсэглэл гэхэб.

5.
Инмэл хадаа хабар бүри
Уйлама гунигай уняар дабан,
Дуулама сагай сэсэг тарин,
Дабшажа ерэнэ Росси намдаа.

6.
Би тэрээндээ сагаан эдеэгээ
Барижа урдаһаань бодон ерэнэб.
Эжы абаһаа, элинсэг хулинсагһаа
Этигэл абажа, энхэрэлээ хүргэнэб,
Росси эдээндэм огсомоор энеэгээд,
«Россин» хаямши гэжэ эмнисэгээгээ.
Росси бидэ хоёрой хоорондо
Ойлголсохогүй юумэн гэжэ үгы даа.

7.
Россин тэнгэри сэидэм даа.
Олон сая мүшэтэй юм.
Россин тэнгэри сэлмэгхэн даа,
Россидаал адли тэниглэн юм.
Энэ тэнгэри доро сэдьхэл сүлөөтэй,
Эльгэ зүрхэн элшэ толоор дэлеэтэй.
Энэ тэнгэри доро дуу дуулахань һүроотэй,
Энэ тэнгэри доро ажаһуухань сортоотой.

8.
Арбан долоон наһанайм дуран
Айлшалһандал шамдам, Росси.
Алтан жаргалайм арюун хүсэн
Аржыжа ерэнэ, шамһаам Росси.

9.
Росси һайхан даа, дуулажа байхадаа,
Росси һайхан даа, ажаллажа байхадаа,
Росси һайхан даа, айлшадаа угтахадаа,
Росси һайхан даа, ажабайдалаа түбхинүүлхэдээ..
Росси һүрөөтэй даа, Россигаа хамгаалхадаа,
Росси ойлгосотой даа, огторгойгоо дуулахадаа,
Росси омогтой даа, «Интернационалаа» дуулахадаа,
Росси шанга даа, Коммунизмаа хамгаалхадаа...

10.
Газарай сэсэглэжэ байхые харахадаа,
Россин шэнжэ олодог зантайб.
Газарай гангатажа байхые харахадаа,
Россин хизаар харадаг зантайб.
Росси ооглобол—заабол олохол,
Росси оролдобол—заабол шадахал.
Россин олон дуушад соохоно
Россигаа магтажа оролсоноб, өөрхэноө.

БАРИЛГАШАН БОЛОХОЛ ҺЭМ ШАМАИЕ.
БҮШУУ ҺУРГАГ ЛЭ НАМАИЕ.

БАЙГАЛАЙ ЗАГАҺАШАН—СУУТА СЭРЭГШЭН

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

Н. И. Малахов—философиин эрдэмэй кандидат. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ армиин политуправлениидэ хүдэлжэ ябаһан юм. Мүнөө нүхэр Малахов 1941 ондо ниислэл хото Москвае фашистнуудһаа хамгаалагшад тухай ном бэшэжэ байна. Нютагаймнай хүбүүн Степан Баглаев тухай хэлэгдэһэн хэһэгые уншагшадай анхаралда дурадханабди.

1941 ОНОЙ июниин 22-ой үдэр аймшагтай мэдээсэл Буряад орондо буушаба: «хүрин тахал»—фашистнууд Эхэ орондомнай харата, муухайгаар добтолбо.

Ороноймнай хото городууд, фабрика, завод, тосхонууд хүлгэшэбэ. Районуудай сэрэгэй комиссариадуудта мэдүүлгэнүүд орожол байба. Һайн дуратан һубарижа эхилбэ.

...Байгалай эрьеыхид баһал хүбүүдээ фронт үдэшэнэ. 1940 оной январь һара соо түрэ хуримаа хэжэ хүхиһэн, хамта оройдоол жэл үлүүтэй ажаһууһан Степан нүхэрөө гүлмэр залуухан Бадма уйлан хайлан үдэшэбэ.

1.

1941 оной октябриин 14-нэй үдэр 5-дахи армиин сэрэгэй Соведэй захиралтаар Сибириин 32-дохи дивизиин пунктда ошоо һэм.

Дивизиин КП-дэ ерэбэб. Урдамнай буудалдаан боложо байба. Үхэр буугай һомонууд, минэнүүд эшхэрэн, орой дээгүүрнай үнгэржэ, ара тээмнай тэһэрнэ. Шэхэ дүлиирмэ абяан... Газарай доһолоон...

Траншей соогуур ябажа ябатарни, хара шарайтай, туранхайшаг бэетэй лейтенант намда дүтэлбэ.

Гартаа барижа байһан дурамбайгаараа немецүүд тээшэ харана. Тиигэжэ байтараа, аалихан хэлэбэ:

— Али багһаа буудана гээшэб?

Бишье дурамбайгаараа харанаб. Урдамнай — Бородиногой тала. Эндэ 1812 ондо айхабтар ехэ тулалдаан болоо һэмнай.

— Лейтенант, блиндаж руу орыт!—гэжэ би хажуудахидаа һүхирбэб.

Харин, тэрэмни һэншье гэнгүй, үнөөхил зангаараа дурамбайгаараа харажал байна. Тиихэ хоорондоо намда һүхирнэ:

— Дайсанай буунууд хаанаб?

Нэгэ һомон аймшагтайгаар эшхэрэн ерэбэ. Бидэшье, тэндэ байһан хүнүүд, блиндаж руу гүйлдэжэ орошобобди.

Шэхэ дүлиирмэ тэһэрэлгын һүүлээр бидэнэй гаража харахада, мэнэ һаяхан лейтенантын зогсоһон газарта һомон тэһэрээд, тон гүнзэгы нүхэн амхайжа байба.

«Тэрээхэн лейтенант һалашаба ха юм даа» гэжэ би һанаха зуураа, хашхарбаб:

— Лейтенант хаанаб?

— Би эндэ байнаб!—гэһэн абяан дуулдаад, траншей сооһоо үнөөхи лейтенантам бодожо ерэбэ. Хуу шорой тооһон болошонхой. Хургаараа урагшань зааба:

— Тэрүү тэрээхэн гүбээ харана гүт? Тэндэһээ бууданал, золигуудшни. 1812 ондо тэндэшни капитан Тушинай батарей байһан. Координадыень командирта дуулгахамни. Һүнөөхэ хэрэгтэй.

— Тамнай хэн гээшэбта?—гэжэ гайхаһандаа асуубаб.

— Байгалай эрьеын хүнби. Загаһашан угтайб. Баглаев гэжэ обогтойб. Миномётно батальоной тагнуулай начальник гээшэб.

— Юу эндэ зогсожол байнат? Алуулхатнай.

— Намайетнай һомон абадаггүй юм,—гэжэ лейтенат шоглобо.

— Байгалай эрьеын хадаа, ангуушан байгаа ёһотойт.

— Загаһашаншье, ангуушаншье байһанби,—гэжэ хэлээд, лейтенант блиндаж руу орошобо.

— Ямар һонин хүн гээшэб? Юумэнһээ айха далтирхые мэдэхэгүй хүн хаш,—гэжэ хажуудам байһан солдат гайхана.

...Иигэжэ буряад сэрэгшэ Степан Баглаевтай 1941 оной намар Бородинодо танилсаһан хүм.

2.

СТЕПАН БАГЛАЕВ дайнай шэрүүн дүрбэн жэлые дабажа гараа. Тэрэнэй үбсүүндэ яларһан олон тоото орден, медальнууд нютагаймнай хүбүүнэй баатарлигаар тулалдаһые гэршэлнэ. Мүнөө нүхэр Баглаев Улаан-Үдын аймагта хүдэлнэ. Бэень һайн, элүүр энхэ.

Эндэ би нэгэ һонин ушар тухай хөөрэхэеэ һанаа һэм.

...1944 оной нажар манай сэрэгүүд баатарлигаар дайлалдажа, фашистнуудые хайра гамгүй сохин, хото городуудаа сүлөөлжэ эхилбэ. Хоёрдохи жэлээ дайлалдажа ябаһан Степан Баглаевшье «халуун шулуу долёонхой», улаан шуһаяашье адхажа үрдинхэй.

1944 оной июлиин 14. Тернополь хото шадар айхабтар шанга байлдаан эхилшэбэ. Манай сэрэгүүд урагшаа дабшана.

Совет солдадууд «ура» хашхаралдаһаар, дайсадай траншей тээшэ гүйлдэнэ. Степан Баглаевшье бии үгы шадалаараа урагшаа харайна. Хамагһаа түрүүн дайсадай бэхижүүлгын хажууда ошожо, тэдэнэй үхэр буу, пулемет, миномедуудай үүрнүүдые мэдэжэ абаад, өөрынгөө батальондо дары түргэн дуулгаха даабаритай байгаа.

Баглаев гүйжэл ябаба. Снаряд, минэнүүдэй тэһэрхэ, эшхэрхэ гээшэнь аргагүй. Тооһо шорой, шуһан, уһан...

Баглаев гэнтэ унашаба. Үбсүүрүүнь юуншьеб айхабтар шангаар сохижорхёо.

— Шархатаба гээшэ гүб?—гээд сээжэеэ аалихан барижа үзэбэ.

Бүтэн хэбэртэй. Үбсүүнэйнь хармаанда нэгэ түхэреэн хатуу юумэн ёрдойбо.

«Часни»... гэһэн бодол толгойдонь зуралзан, аалиханаар мааанаа һуулижа, чаасаа гарга...

Харахадань, часай ара таһа хабхаг хонхойшонхой байба. Сэсанай снарядай түгдэрхэй хи...жэ ерээд, сэхэ зүрхэ руунь шаха байһан аад, энэ часай хаг дабангүй, хажуу тээшээ гаа ха юм.

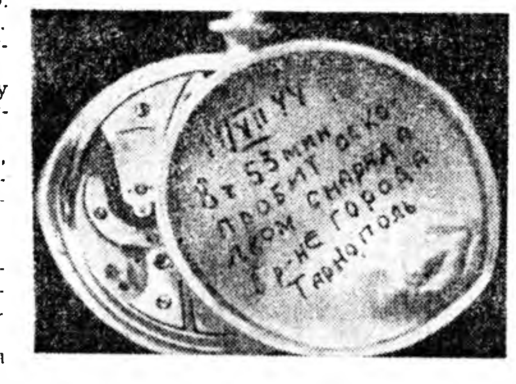
— Ами наһыем абарһан ни!,—гээд, шэхэндээ шаг... үзэхэдэнь, тэрэнь тогтошо... байба. Эмдэршоо ха юм.

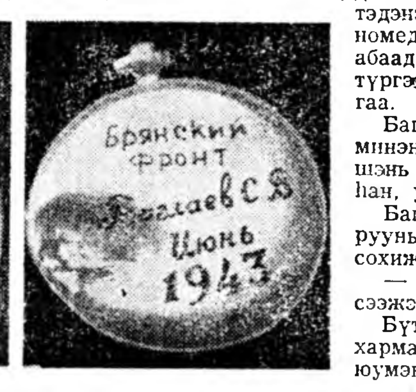
***

БААТАР СЭРЭГШЭ Сте... Баглаев мүнөөшье тэрэ часаа дагалжа ябадаг. Олон жэл б... жо, хуушаржа борлошоһон, һэншье һаа, Тернополь хото дар болоһон шэрүүн байлдаа... до һануулдаг юм.

Н. МАЛАХОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Степан Баглаев (һуугаашань) дайшан нүхэдэйнгөө дунда. 2. Ами наһыень абарһан час.

НҮХЭДҮҮД

ШОГ

Баяд ноёдой, лама бөөнэрэй зоной хүзүүн дээрэ тэршэлжэ, годооржо байһан сагта һэн ха.

Гурбан хани нүхэд—Хайдабай Дугар, Һасайн Дамба, Урамбаагай Даша гэгшэд городой дэлгүүр дээрэ нэгэ-нэгэ үхэрөө наймаалжа мүнгэтэй болоод, үдэшэ орой бусажа ябабад.

Тэдэ гурбан бүхэ барилдаан, наншалдаан тухай эбдүүсэлдэжэ байжа, хүхюунээр хөөрэлдэнэд.

— Нэгэ бүдүүн томо хүниие шаажархихадам, утаһан бүһэнь таһа һүроод, өөрөө шарбашоо һэн,—гэжэ Урамбаагай Даша һайрхаба.

— Сагаалган дээрэ нэгэ ута хүниие шаажархихадам, эрмэгтэй гуталынь һуга һүроод, өөрөө тээ саана унашоо һэн,—гэжэ Һасайн Дамба маһалзаба.

— Би хүнтэй наншалдажа үзөөгүйб. Зунай найр наадан дээрэ амба сарай һээр хуха шаажа, боосоо шүүгээ һэм,—гэжэ Хайдабай Дугар хэлэбэ.

Эдэ гурбан нүхэдэй иигэжэ хөөрэлдэжэ ябатар, таба-зургаан тонуулшад гэнтэ добтолбо ха.

— Бү мэгдэгты!—гэжэ Хайдабай Дугар хашхараад, түрүүшээр халдаашыень тарайса шаажа унагааба

Буха ехэ тулалдаан ойро зуура болоод дүүрэшэлэй. Хайдабай Дугарай эрьелдээд харахадань, тугаархи тонуулшадынь эндэ тэндэ алдалшанхай, ёолоолдожо хэбтэбэ. Харин Һасайн Дамба тэрьелжэ үгы болошоһон, Урамбаа Даша улаан залаатай малгайгаа баринхай:

— Хэбтэһэн хүниие сохидоггүй юм. Дугар Дамба хоёрто үбэрөөрнь дүүрэн мүнгэн бии, тэдэниие тоногты! Намда юуншье үгы!—гэжэ хашхаржа хэбтээ һэн хэлсэдэг.

Халаг даа, элдэбын нүхэд байдаг даа.

Д. ДАМБИЕВ.

БОДОЛГО

Оһоной эхэ үхибүүдтээ шэнэ жэлэй бэлэг хубаахаяа жэмэсэй наймаанһаа апельсин, мандарин, яблока гэхэ мэтэ гурбан зүйлэй, хамта 100 монсогор жэмэс абажа, 100 мүнгэ түлэбэ. Тэдэ ондо ондоо сэнтэй жэмэсүүд үхибүүдэй тус тустань хэды хэдыгээр хүртөөб. Жэмэсүүд ямар сэнтэй байгааб? Хэды мүнгэнэй болооб?

***

Мүн магазинһаа галуунай, нугаһанай, тахяагай, хамта 100 дальбараа абажа, 5 түхэриг түлэбэ. Тэдэ ондо ондоо сэнтэй дальбараанууд үхибүүдэй хэды дальбараанууд үхибүүдэй тус тустань хэдыгээр абтааб? Ямар сэнтэйнүүд байгааб? Хэды мүнгэнэй болооб?

***

Колхоз малай наймаанһаа морин, тугал, хонин—гурбан түрэлэй, хамта 100 толгой мал абажа, 100 түхэриг түлэбэ. Тэрэ ондо ондоо сэнтэй малнууд тустань хэды хэдыгээр абтааб? Ямар сэнтэйнүүд байгааб? Хэды мүнгэнэй болооб?

Б-М. ДЫШИНОВ.

(Тайлбаринь хойто неделиин «Толидо» гараха).

ШЭНЭ ТААБАРИНУУД

Мүльһэ тэһэлжэ—мүнгэ олохош,
Мүнгэ һандаажа — алта олохош.
(Шанагдаһан үндэгэн).
Мүнгэн хана алтан шүүһээр дүүрэн,
Тэрээнние һандаабал, үе соо барижа шадахагүйш.
(Үндэгэн).
Нэлэнэй үбһэн нэлэн хүхэ,
Нэрэтэй жалгын үбһэн сэл хүхэ.
(Тэнгэри ба уһан).
Сагаан хаданууд дээрэ
Сарюун һамган һуугаад,
Амидыеншье, үхэһыеншье хүлеэнэ.
(Үндэгэ дараһан тахяа).
Хондообой ходо хормой доогуур харадаг.
(Үүдэнэй богоһо).
Харанхыда үлгэгдэһэн сагаан бүд
Хамагта һонин харуулна.
(Кино).
Мүрэн дээгүүр мүнгэн хүүргэ,
Гол дээгүүр гоё хүүргэ.
Дээгүүр тэргээршье, ябагааршье гарахагүйш.
(Һүүдэр).
Хэндэшье бии аад, хэмдэ ородоггүй.
(Ухаан).
Хүлгүй аад ябадаг, нюдэгүй аад уйладаг,
Нара халхалдаг, һалхинһаа айдаг.
(Үүлэн).

Эсэгэнь түмэр, эхэнь модон, үхибүүд...
Булуудхын шэнээн аад, үхэтэршни нюдар...
(Буу ба һом...
Амагүй аад, аймшагтайгаар залги...
(Г...
Сагаан аад, саһан бэшэ, хү...
ногоон бэ...
Хара аад, хөө бэшэ.
(Мойһ...
Яһала түргөөр ой ургаба, ябагаарш...
Морёоршье тэрээн соо орохогү...
(Сонхын сэнхэг угал...
Гэртэ ороходонь гэдэргэнь яажа...
Бусаахагүйш, сагайнгаа ерэх... бусахада...
Баһа яажашье зогсоожо шадахагү...
(Наранай ту...
Бэеэрээ уһан аад, уһан соо тамарда...
(Мүльһ...

С. СКОЛЬЖИКОВ.

АНДАЛДААН

Шог рассказ

Дабаа Дабаевич шүдэнэй протез хэдэг кабинедэй үүдэ ехэл халажа ядан, халиргайгаар тоншобо. Врач Гэндэн Гомбоевичой «тулюур заахан үхибүүд тоншобо юм аабы» гэжэ һанаһаар байтар, үүдэнэй саанаһаа барбагар задарюун нюур бултайгаад:

— Орожо болонуу? — гэһэн, бухын бүрхирөөндэл, бүдүүн абяан соностобо.

— Болонгүй яахаб одоо. Орожо хайрлыт, Дабаа Дабаевич. Зай, хэрэг юуб?

Дабаа Дабаевич даараһан юумэдэл, хоёр гараа дэмы-дэмы эльбэсэгээжэ, уг-маг гэнэ, шалшарантана. Врач ехэл гайхаба.

— Энэ юундэ муугаар дуугарнат?

—Мүнөөхи тангалаймни «бурханай орондо» ошоо...

—Теэд эндэ һаяхан хүүлээ бэшэ һэн гүт? Шүдэтэй болобоб гэжэ хүхижэ, протез-тангалайгаа аманһаа абангүй ябанаб гээ бэшэ һэн гүт? Яагааб. юун болооб? Эмдээ гүт, гээгээ гүт?

— Үгы, хэлэхэньшье эшхэбтэр... Дахин хэжэ үгыт даа, гуйнаб...

Врач Гэндэн Гомбоевич хэршье залуу һаа, хошонгуушa хүхюун хүн һэн. Тиимэһээ Дабаа Дабаевичые нэгэ бага гааруулха гэжэ бодобо.

— Үгы даа, яагаад тангалайгаа гээһэн тухайгаа хэлээгүйдэтнай дахин хэжэ үгэхэгүйб. Юундэ аниргүй һуунат? Али, яһа-уһа химэлжэ байһаар бута татаа гүт? Магад, хэн нэгэнэй яндан яһан нюдарга буушоо гү? Хэлыт.

Дабаа Дабаевич духаяа халта маажаба, врач адаглан шэртэбэ. Тииһэнэй һүүлээр альган соогоо халта-хүлта ханяахадаадшье туршаба.

— Хүндэтэ врач, эшхэбтэр лэ даа... һа-һа-һаа...

Ухаагаа муудаһан хүн шэнгээр энеэһэн Дабаа Дабаевичые гайхаһан врач бага уурлан алдабашье, өөрынхиеэл дабтаба.

— Хэлээгүй һаатнай хэжэ үгэхэгүйб. Хамаагүй, үүдэншье, араангүй шүдэгүй амшайлгажа ябаарайгты. Шүдэгүй, ганса мүйлөөрөө үлэһэн хүн ямар хоол үлтирүүлжэ шадахаб! Бүхэли мяханһаа байтагай бууза, шаангиишье буйлуулжа бирахагүй жэшээтэйл. Тиигээд лэ, бүхэли хахаляар залгиһаар ябатараа хото хоолой муутай болобоб гэжэ ябаад гүйлдэхэт. Энэ һайтай юумэн гээшэ гү? Шэнэ тангалай хэжэ үгэхэгүйб! Хүрөө! Ажалыемни бү һаатуулагты! — гэһэн бэеэрээ, врач стол тээшээ хэды-хэды алхам хээд орхибо.

Дабаа Дабаевич амандаа ороһон алта алдахаяа байһандал, ухаа мэдээ алдан, врачай хойноһоонь даб гэжэ, сагаан халаадайнь бүһэдэ арайл аһалдашан алдаба.

— Хүлисэгты, заа, хэлэжэ үгэһүү саашань. Зүгөөр лэ гахай дуулаг, газар шагнаг, юрэдөө. Эшхэбтэр лэ байна. Гэбэшье... Эндэ һаяхан бузархан ехэ түрэдэ дайралдаад, гэртээ арай ёохон тэмтэрэн барин хүрөө һэн хаб. Яһалал мүнөөхи тэрэ хэмэл, танай хэжэ үгэһэн тангалайтаяа ябаа һэм. Тэрээнэйнгээ ашаар лэ түрэ дээрэ хэнһээшье доротонгүй, бүхэлишье мяха зооглооб, буузашье «ябуулааб». Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эдеэшьеб, уугаашьеб. Тиигээд лэ...

— Тиигээд яагааб? Зуурандаа гээжэрхёо гүт?

— Үгыб дээ. Яһалал аман соомни ябаа һэн, һайн мэдэнэб. Шүдөө хабирхадамни яһалал таршаганалдажа ябаа һэн.

— Ээ, тиигээ һаа, бута хабиржархёо гүт?

— Үгы хари, үшөө дахин үгы гэнэб. Гэртээ ерэхэдэмни һамгамни, бааpһан, һанаагаа ходо зобожо ябаха аад лэ, намдаа, шүдэтэй болоһондом хүхеэд, бүхэли мяха тэбшээр дүүрэн табяад үгэбэ гээшэл даа. Түрын газарта эдеэлжэ садаашье һаа, һамганайнгаа һэшхэл тэбшэжэ, нэгэ багые эдижэ эхилбэ гээшэб. Тиигэжэ байтараа...

— Тиигэжэ байтараа ойлгомторгүй яһа мэрэжэрхёо гүт?

— Үгыб дээ, мянга дахин үгы... Тиигэжэ байтараа гэнтэ ухаангүй оймни гутажа, досоомни бөөгнэбэ. Арайл стол дээрээ гаргажархин алдаад, хоёр гараараа ама хамараа шангаар баряад, газаашаа бүрд лэ харайлгашоо һэм. Үдэ үнгэржэ байһан үе байгаа. Һаяшаг шэнэ хирмаг саһан ороһон, ехэ ёлгоон, нюдэ далтирма байгаа бэлэй. Хүн зон харана аа гү гэжэ һэжэглэһээр гэрэйнгээ арада гаража, хотынгоо урбалдатар охибоб, гаргаха юумэеэ гаргабаб. Одоошье зосоомни наран гаража, онгойһон хэбэртэй боложо, хүн шэнги болоһондоо хүхюутэй юумэ гэртээ орожо, һамганайнгаа шанаһан мяханһаа ама хүрөөд, халта зали абаха гэжэ бодобоб. Һамгамнишье намтаяа хамта сугтаа һуулсаба хэбэртэй. Болоо. Тэбшынгээ хоёр тээхэнэ һуугаад, ан-бун эдеэлхэ гээшэ урматай даа. Теэд...

— Теэд яагааб?

— Теэд адуунай арьбанта хабһанһаа барагханаар отолоод, аманд руугаа ябуулба гээшэб. Теэд... һа-һа-һаа... Тьфу!.. Барагсан гэжэ хари даа. Тахагүй мориной мүльһэн дээгүүр ябаһандал, елшэрүүтэй шэнги болошобо гээшэл даа. Үгы даа, шортоо! Жажалха гэхэдэ шүдэн байхагүй, мүнөөхи урданаймнай билзаганаһан мүйлэ мээмэр-мээмэр гэжэ байбал даа. Ухаа алдажархёоб. Шүдэмни, тангалаймни алим бэ? Һалаал, үгыл гэжэ байгаад һүхирбэб. Һамгамни сошоһондоо мэдээ табижархин алдаа, баарһан. Тиигээд, тэрэмни намайгаа хэмэл тангалайгаа мяханай орондо залгажирхиба үгы юм аа гү гэһэн бэеэрээ аман соогуурни бэдэрээд туршаа. Юун балтаһан олдохонь даа—худэр хуухаар бүтээгдэһэн хэмэл тангалай улаан хоолой соогуураа голгируулха гээшэ арайл болоногүй. Гэнтэ һамгамни «газаа гаража харыш» гэжэ хэлэбэ гээшэл даа. Баарһан, ухамайл шолмо даа. Газаашаа гүйдэлөөрөө гаража, үнөөхи газартаа ошоходом, юуншье үгы, сэбэрхэн байба. Угаа гайхалтай юм аа гү?! Гэнтэ харан гэһээмни, хүршымнай хүхэ үлэгшэн хүл дээрээ хатар табин, байра дээрээ байжа ядан, тээ тэндэ һүүлээ шарбагануулжа, һурхэй юумэ хэлеэ долёожо, ама хамараа аршасагаан байба гээшэл даа. Бүхы юумэньшье булта ойлгосотой болобо янзатай. Нюдэмни эреэлжэлээд, хүлнүүдни нэрэгүй һалганалдашоо һэн. Буутай һаа, тэндэнь буудажа алаха һэм. Теэд агнуурида һожоргүй намда хаанаһаа буу байха бэлэй. Шулуудаад, шэдээд, хараагаад, үреэгээд лэ һалахаһаа бэшэ аргагүй. Нохойл хадаа нохой байна даа. Золиг нохой! Яндан яяр нохой! Архиин һогтуугаар һүгэдэлсөөн соогуур арай гэжэ яһаладажа ябаһан араан шүдэнүүдни алин гээшэб!? Урдань, багадаа, шүдэнэйнгөө унахада тэрэнээ хилээмэ талхаар орёогоод, «дахин шэнэ шүдэ үршөөгыш гэһэндэл» нохойдо хаяжа үгэдэг байгаа бэлэйлди, тиигэжэ ямаршье нохойе хүндэлдэг бэлэйлди. Харин мүнөө... Халагни халаг, хайран ганса хэмэл тангалаймни үлэгшэнэй хүнэһэн болошоол даа. Хүнэй иимэ болоод байхада нохойшье һаа хүрэтэрөө баһадаг болобо гү?

...Хэдэн хоноһон хойно хэмжүүр хэбыень абаад, тангалай табижа байхадаа, врач Дабаа Дабаевичта иигэжэ хэлээ һэн:

— Тангалайгаа гамнажа ябахын түлөө архи бэшэ, тархи хэрэгтэй байха...

Ц. ЖАМБАЛОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «А... һуудал хангалгын албанай ... раа түсэбүүд» — түрүү бэшэ... Социалис мүрысөөнэй ябаса т... хай информацинууд. ТАСС-... һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «М... ральна, материальна урмашуу... га»—Н. Лоскутовой стать... Арадай хиналтын комите... Редакцида ерэһэн бэшэгүүд...

Гурбадахи хуудаһанда: «Ха... барисаанай харгы замууд»... Д. Жалсараевай замай тэмд... лэл. Р. Ахметовэй «Сэсэгл... һалбаржа байһан Буряад орон... шэнжэ» гэһэн корреспонден... Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Су... ботын хуудаһан.

ЭНХИР КРАН

МОСКВА: 13.00 — Һүүлэ... һонин. 13.15 — «Онтохон... аяншалга». 13.45 — «Здор... вье». 14.15—Арадай ажахы... хүтэлбэрилгые нарижуулха го... зорилгонууд. 14.45 — Концер... 15.30 — Ёлкын һайндэр. 17.0... — СССР-эй арадай артист Ви... Артманертэй уулзалга. 18.0... — Уласхоорондын программ... 18.30 — «Минувшее лето» ... венгерскэ уран һайханай филь...

УЛААН-УДЭ. 20.00 — «Се... реты королевы спорта» — доку... ментальна фильм.

МОСКВА. 21.00 — «Чайко... ский» — уран һайханай филь... (1-дэхи сери). 22.25 — «А. С... Пушкин». Лирикэ. 23.10—«... мире животных». Дельфинүүд... 24.00—«Время» — информ... ционно программа.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86 пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-03313. Заказ № 1154.